7 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2002 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 (2468)

Ազգ
Azg
armenian daily

«Նյու Յորք Լայֆ-ը» հարկադրված է վճարել Ցեղասպանության զոհերի ապահովագրավճարները

ՓԱՐԻԶ, 6 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ամերիկահայ հայտնի իրավաբան Վարդգես Եղիայանի ղեկավարած ընկերությունը, ինչպես հաղորդվել է նախապես, հայց է ներկայացրել ամերիկյան դատարան ընդդեմ ամերիկյան մի խոշոր ընկերության՝ «Նյու Յորք Լայֆ»-ի, որը 1915 թ. զբաղվել է կյանքի ապահովագրությամբ: Հայցը կապված է վերջինի կողմից թուրքաբնակ հայերի ապահովագրության խնդիրների չկատարման հետ: Այս մասին Եղիայանը հայտնել է փետրվարի 2-3-ը Փարիզում կայացած եվրոպահայ միությունների ասոցիացիայի հայ իրավաբանների ֆորումում:

Ինչպես տեղեկացնում է «ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ»-ի թղթակիցը Փարիզից, Եղիայանը հայտնել է նաեւ, որ իր ընկերության աշխատակիցների հետեւողական աշխատանքի արդյունքում ստացվել են Արեւմտյան Հայաստանում ապահովագրված հայերի ցուցակները, ընդ որում, պարզվել է, որ «Նյու Յորք Լայֆ»-ը տեղյակ է եղել, որ ապահովագրված մեծահարուստները ցեղասպանության զոհ են դարձել:

Ամերիկահայ իրավաբանի ընկերության ներկայացրած հայցը (ապահովագրության վճարումները հետ ստանալու պահանջով) բավարարվել է, եւ այժմ «Նյու Յորք Լայֆ»-ի հետ համատեղ պետք է որոշվի ապահովագրության վճարման չափը:

«Հայաստան-Սփյուռք 2-րդ համահավաքը կլինի ավելի գործնական եւ նպատակային»

Վարդան Օսկանյանի հարցազրույցը 2002 թ. մայիսի 27-28-ը կայանալիք Հայաստան-Սփյուռք 2-րդ խորհրդաժողովի մասին

2002 թվականի մայիսի 27-28-ը Երեւանում կայանալու է Հայաստան-Սփյուռք երկրորդ խորհրդաժողովը: Ինչպես եւ 1999 թ. սեպտեմբերին տեղի ունեցած անդրանիկ խորհրդաժողովի ժամանակ, ակնկալվում է, որ համահայկական այս երկրորդ հավաքին կմասնակցեն Հայաստանից եւ 50 արտասահմանյան երկրներից շուրջ 1000 մարդ, որոնց նպատակն է ի մի բերել Հայաստանի եւ Սփյուռքի ներուժը: Հայաստանի, Լեռնային Ղարաբաղի եւ Սփյուռքի քաղաքական ու եկեղեցական առաջնորդները կդիմեն խորհրդաժողովի մասնակիցներին: ՀՀ արտաքին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյանը պատասխանում է խորհրդաժողովի նպատակների, խնդիրների եւ ձեւաչափի վերաբերյալ «Ազգի» հարցերին:

– Ձեր ակնկալիքները խորհրդաժողովից:

– Նոր խորհրդաժողովը մենք համարում ենք այն գործընթացների բնական շարունակությունը, որոնց հիմքը դրվեց 1999 թ. սեպտեմբերին: Դժբախտաբար, 1999-ի հոկտեմբերին տեղի ունեցած քաղաքական սպանությունները շատ բան շեղեցին իրենց ընթացքից, այդ թվում, նվազեցրին խորհրդաժողովի արդյունավետությունը, խորհրդաժողով, որտեղ համագործակցության եւ ուժերը միավորելու ջերմ ու անկեղծ մթնոլորտ էր ստեղծվել Սփյուռքի հայ համայնքների ու կազմակերպությունների եւ նրանց ու Հայաստանի պետության միջեւ: Մենք ակնկալում ենք, որ նոր խորհրդաժողովը մեզ վերստին կառաջնորդի այն հանգրվանը, որտեղից բաժանվեցինք:

Տես ➧ էջ 4

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ազգային անվտանգության նկատմամբ «ծխախոտային» մտածողություն

Ընդունվեց անվտանգության մասին օրենքը

Գրեթե միաձայն երեկ խորհրդարանն առաջին ընթերցմամբ ընդունեց «Անվտանգության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը, որը հեղինակել էին մի խումբ պատգամավորներ: Օրենքը կարգավորում է հիմնականում սահմանադրությամբ ամրագրված անվտանգության խորհրդի կառուցվածքի, գործունեության խնդիրները: Մասնավորապես նշվում է, որ Հայաստանի անվտանգության հետ կապված ցանկացած խնդիր պարտադիր պետք է քննարկվի անվտանգության խորհրդում, որի նախագահն ի պաշտոնե հանրապետության նախագահն է: Այլ պետություններին պատերազմ հայտարարելուց առաջ ՀՀ նախագահը, ըստ օրենքի, պարտավոր է նախ քննարկել խորհրդում եւ ստանալ այդ հարցով խորհրդարանին դիմելու մասին վերջինիս դրական կամ բացասական եզրակացությունը:

Ներկայումս շրջանառության մեջ է նաեւ «Ազգային անվտանգության հիմնադրույթներ» օրենքի նախագիծը, որը կարգավորելու է բոլոր ոլորտների անվտանգության հիմնադրույթների հետ կապված հարաբերությունները եւ իր նշանակությամբ ավելի կարեւոր է, քան ընդունված օրենքը: Ըստ երկու նախագծերի համահեղինակ Վիկտոր Դալլաքյանի, նախքան վերջին նախագիծը քննարկման դնելը նպատակահարմար է հրապարակային քննարկումներ անցկացնել: Սակայն ըստ երեւույթին պատգամավորներին այնքան էլ չի հետաքրքրում այս կարեւորագույն խնդիրը, քանի որ «Անվտանգության մասին» օրենքի քննարկման ժամանակ ԱԺ դահլիճը գրեթե դատարկ էր: Այդ պատճառով պետաիրավական հանձնաժողովի նախագահ Վ. Դալլաքյանն ամբիոնից նշեց, որ եթե ծխախոտի, բենզինի հետ կապված հարցեր քննարկվեին, պատգամավորները թերեւս ավելի մեծ ուշադրություն դարձնեին:

Նման վերաբերմունքը նա համարեց «ծխախոտային մտածողություն»:

Գ. Ա.

ՀԱՄԱՌՕՏ

Ուսամա բեն Լադենն Իրանով, Ադրբեջանով անցե՞լ է Չեչնիա

Բրիտանական ազդեցիկ «Դեյլի թելեգրաֆ» պարբերականը պնդում է, որ միջազգային ահաբեկիչ Ուսամա բեն Լադենը կարող է լինել Չեչնիայում, հաղորդում է «Մեդիամաքս» գործակալությունը: Բեն Լադենի գերեվարված խոհարարը՝ Հաջի Մոհամադ Աքրամը, պատմել է, որ Թորա Բորայի գրավումից հետո բեն Լադենն ուղեւորվել է Իրանի հյուսիս, այնտեղից Ադրբեջան, ապա՝ Չեչնիա:

Ս. Ռոգով. Ադրբեջանի միջոցով ԱՄՆ-ը թափանցում է ոչ միայն Անդրկովկաս, այլեւ Կենտրոնական Ասիա

ԲԱՔՈՒ, 6 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Պենտագոնի պատվիրակությունը սույն թվականի մարտ-ապրիլ ամիսներին պատրաստվում է այցելել Ադրբեջան: Ըստ «Թրենդ» գործակալության, պատվիրակությունը նպատակ ունի հանդիպելու Ադրբեջանի բարձրաստիճան պաշտոնյաների հետ: Կողմերը հիմնական շեշտը դնելու են ռազմական համագործակցության զարգացման հեռանկարների վրա: Այս միջոցառումը որակավորվում է որպես ԱՄՆ-ի կողմից Ադրբեջանի շրջափակման չեզոքացմանը հետեւած էական քայլերից մեկը: Միաժամանակ Ռուսաստանում տարբեր կարծիքներ են հնչում ԱՄՆ-ադրբեջանական ռազմական համագործակցության վերաբերյալ: Ռուսաստանի ԳԱԱ ԱՄՆ-ի եւ Կանադայի ինստիտուտի տնօրեն Սերգեյ Ռոգովի կարծիքով, «Ադրբեջանը հետզհետե դառնում է կարեւոր եւ որոշիչ գործոն, որի միջոցով ԱՄՆ-ը թափանցում է ոչ միայն Հարավային Կովկաս, այլեւ Կենտրոնական Ասիա»: Ըստ նրա, Վաշինգտոնն օգտագործում է Ադրբեջանը որպես տրանսպորտային միջանցք: Ռոգովը նշել է նաեւ, որ ղարաբաղյան հարցի լուծումն «ԱՄՆ-ի համար այնքան էլ կարեւոր չէ»:

Լրտեսության մեղադրանքով ձերբակալելու համար բավարար ապացույցներ են եղել

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ ազգային անվտանգության մարմինների կողմից հունվարի 26-ին, որպես Թուրքիայի հետախուզության գործակալ, ձերբակալվել էր ՀՀ մի քաղաքացի, որը մեղադրվում է հայրենիքի դավաճանության մեջ: Ենթադրություններ կային (իսկ «Ազգ»-ը պնդում է-խմբ.), որ ձերբակալվածը թուրքագետ Մուրադ Բոջոլյանն է: Այսօր լրագրողների հետ զրույցի ժամանակ ՀՀ ԱԱ փոխնախարար Գ. Գրիգորյանը որեւէ անուն չնշեց, հիմնավորելով, որ դա բխում է պետական շահերից: Նա հայտնեց, որ նշված անձին ձերբակալելու եւ մեղադրանք առաջադրելու համար բավարար ապացույցներ են եղել. «Այսօր առանց ապացույցների մեղադրանք առաջադրելը բացառված է»,- նշեց ԱԱ փոխնախարարը՝ նման դեպքի հայտնաբերումը բացատրելով ԱԱՆ մարմինների լավ աշխատանքով: Փոխնախարարի խոսքերով, այս գործով դատավարությունը բաց կլինի:

Ուժգին երկրաշարժ Հայաստանին մոտակա ժամանակում չի սպառնում

Չնայած լուրերին

Վերջին օրերին Հայաստանի տարբեր հատվածներում իրար հաջորդած թեթեւ երկրաշարժերից հետո տարբեր շրջանակներում չէին դադարում լուրերը, թե մոտակա ժամանակում չի բացառվում մինչեւ 8-9 բալ ուժգնության երկրաշարժ՝ Կոտայքի, Արարատի կամ Արմավիրի մարզերում հնարավոր էպիկենտրոնով: Եվ չնայած Սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության (ՍՊԱԾ) քանիցս հավաստիացումներին անցած երեք օրերին, թե իրավիճակը վերահսկելի է, եւս մեկ անգամ դիմեցինք ծառայություն՝ «հնարավո՞ր է ուժգին երկրաշարժ» հարցով: ՍՊԱԾ-ի մամլո պատասխանատու Արմեն Մանվելյանը կտրականապես հերքեց նման հնարավորությունը՝ կրկնելով, թե դեռ մեկ ամիս կշարունակվեն ընդամենը արդեն եղածների ուժգնության երկրաշարժեր, որոնք որեւէ վտանգ չեն սպառնում:

Իսկ գործողությունների ինչպիսի՞ կարգ է սահմանվում վտանգի հնարավորության դեպքում, մասնավորապես, ինչպե՞ս պիտի տեղեկացվի բնակչությունը:

Պրն Մանվելյանը նշեց, որ դիտացանցերի վտանգավոր ցուցանիշերի դեպքում իրենք այդ մասին տեղեկացնում են կառավարությանը, որն էլ համակարգում է հետագա քայլերը:

Տես ➧ էջ 2

ԱՐԱԲ-ԻՍՐԱՅԵԼԱԿԱՆ

Գերմանիան փորձում է խաղաղություն հաստատել Մերձավոր Արեւելքում

Իսրայելի եւ Պաղեստինի «խաղաղության կոալիցիաների» անդամները Գերմանիայի արտգործնախարար Յոշկա Ֆիշերի անմիջական նախաձեռնությամբ եւ մասնակցությամբ երեկ Գերմանիայում քննարկեցին պետական փոխըմբռնման նոր փաստաթուղթ: Հիմնվելով մի քանի տարի առաջ Թաբայի համաժողովում ձեռք բերված արդյունքների վրա՝ նոր փաստաթուղթը կփոխարինի Միչելի նախագծին ու կարագացնի պետական բանակցությունները Իսրայելի եւ Պաղեստինի միջեւ: Գերմանիայի գործադրած ջանքերն արժանացել են եվրոպայի աջակցությանը: Հավանություն է տվել նաեւ Մ. Նահանգները, որն արդի փուլում հետաքրքրված չէ միջնորդի դերով, քանի որ տարածաշրջանում դեռ շարունակվում են բռնությունները:

Իսրայելի պատվիրակության կազմում ընդգրկված են ընդդիմության նախագահ Յոսի Սարիդը եւ արդարադատության նախկին նախարար Յոսի Բեյլինը, որոնք մասնակցել են Թաբայի համաժողովին: Պաղեստինի պատվիրակությունը գլխավորում է պրոպագանդայի նախարար Յասեր Ավդ Ռաբոն: Պաղեստինյան աղբյուրները հայտնում են, որ Իսրայելի կառավարությունը չի ընդունի որեւէ փաստաթուղթ՝ Սարիդի եւ Բեյլինի ստորագրությամբ հաստատված, սակայն հույս են հայտնում, որ այն կուժեղացնի Մ. Նահանգների ճնշումը Շարոնի վրա: Յոսի Բեյլինն իր հերթին ասել է, որ իրենք զբաղված են ոչ այնքան փաստաթուղթ ստեղծելով, որքան եվրոպայի նախաձեռնությամբ տարածաշրջանում նոր ընտրություններ անցկացնելով: Նրանց համոզմամբ, նոր ընտրություններ անցկացնելով միայն հնարավոր կդառնա արագացնել խաղաղության գործընթացը եւ հասնել լիակատար հրադադարի:

Պաղեստինյան կողմի վկայությամբ, Յասեր Արաֆաթն աջակցություն է հայտնել նոր ընտրություններ հայտարարելուն:

Ռ. Պ.

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունում

Փետրվարի 5-ին տեղի է ունեցել Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության հերթական նիստը:

Ժողովի ընթացքում քննարկվել է «ՀՀ սահմանադրական բարեփոխումների մասին» հարցի քննարկումը, որը ներկայացրել են Հանրապետական վարչության անդամ, իրավագիտության թեկնածու Մեխակ Գեւորգյանը եւ իրավաբան Կարեն Թունյանը (Երեւան քաղաքի ՀՌԱԿ «Կենտրոն» ակումբ):

Հարցի քննարկմանը մասնակցել են ընկերներ Ռուբեն Միրզախանյանը, Հարություն Առաքելյանը, Գառնիկ Հովակիմյանը, Սեւորդ Հարությունյանը, Միհր Մելիք-Բախշյանը, Ռոբերտ Մավիսակալյանը, Համլետ Կարապետյանը, Հրաչյա Կարապետյանը:

Քննարկումների ընթացքում, կատարելով որոշակի իմաստային եւ խմբագրական բնույթի փոփոխություններ, ՀՌԱԿ ղեկավար մարմինն ընդունել է «Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության կարծիքը եւ առաջարկությունները ՀՀ սահմանադրության նոր խմբագրության կապակցությամբ» փաստաթուղթը (տեսնել էջ 7 եւ 8): Որոշում է կայացվել այն ուղարկել ՀՀ Ազգային ժողով:

Լսվել է ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ Հրաչյա Կարապետյանի հաշվետվությունը 2000 թ. դեկտեմբեր ամսից կատարված աշխատանքների մասին: Ընկեր Կարապետյանի գործունեությունը դրական գնահատելով, վարչությունն անհրաժեշտ է գտել ակտիվացնել ՀՌԱԿ «Եղվարդ» ակումբի գործունեությունը, կարճ ժամանակահատվածում վերանորոգել կուսակցության գրասենյակն այդ բնակավայրում, աշխատանքի ընդունել Եղվարդում ՀՌԱԿ գործչի:

Վարչությունը քննարկել է նաեւ մի շարք այլ հարցեր:

Հանդուրժողականությունից՝ վճռական գործողությունների

Ընդունելություն ՀՌԱԿ շարքերը

Երեկ ՀՌԱԿ շարքերը համալրվեցին նոր անդամներով: Նորագիրները հիմնականում երեւանցի մտավորականներ են, ծառայողներ: Հատկապես նկատելի է երիտասարդների մեծ ցանկությունն անդամագրվելու մեր ժողովրդի ավանդական եւ երկար ճանապարհ անցած կուսակցությանը:

Թեքեյան կենտրոնում տեղի ունեցավ երդմնառության արարողություն, ինչպես նաեւ նոր անդամատոմսերի հանձնում:

Մայրաքաղաքի «Քանաքեռ-Զեյթուն», «Կոմիտաս», «Այգեստան», «Ղափաքաշեն» եւ «Զարթոնք» ակումբների 12 նոր անդամների ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը հանձնեց կուսակցության անդամատոմսեր, իսկ 15 նորագիրներ երդվեցին կուսակցության միջոցով ծառայել հայ ժողովրդին:

Նորագիրներին եւ արդեն ՀՌԱԿ անդամ դարձած ընկերներին ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը հայտնեց, որ արդեն այսօրվա համարում **«Ազգը»** ներկայացնում է ՀՀ նոր սահմանադրության նախագահական տարբերակի մասին կուսակցության նկատառումները:

- Շատ է խոսվում սահմանադրության նախագահական տարբերակի մասին,- ասաց ՀՌԱԿ ատենապետը: - Սակայն, ինչպես երեւում է շատ ու շատ քննադատություններից, պարզապես ծանոթ չեն այս նախագծին:

ՀՌԱԿ մասնագետներն ուշադրությամբ ուսումնասիրել են այս նախագիծը եւ, ինչպես հայտարարեց Ռուբեն Միրզախանյանը, իրենց լուրջ նկատառումներն ունեն: Ահա, սահմանադրության նոր նախագծում հոդված կա, որն իրավունք է տալիս անհրաժեշտության դեպքում, առանց դատախազի թույլտվության մտնել որեւէ մեկի տուն, աշխատավայր, խուզարկություններ կատարել կամ հանցագործության մեջ կասկածվողին կալանքի ենթարկել: Բայց ո՞րն է այդ «անհրաժեշտության դեպքը», ո՞վ է որոշում այդ «դեպքի» չափաբաժինը: «Մենք դեմ ենք այսպիսի ձեւակերպմանը,- հայտարարեց Ռուբեն Միրզախանյանը,- որովհետեւ քաղաքացին այս դեպքում երաշխավորված չի լինի այն իրեն պետք է պաշտպանվեն անհատի իրավունքները:

Ի դեպ, քննադատելով սահմանադրության նոր նախագծի նախագահական տարբերակը, մարտնչողները չեն նկատում (չեն ուզում նկատել), որ այս նախագծով զգալիորեն կրճատվել են նախագահի իրավասությունները: Նա արդեն չի կարող ղեկավարել արդարադատության խորհուրդը: Այսինքն գրեթե ամբողջությամբ վերացել է դատական օրգանների վրա նախագահական ճնշման հնարավորությունը: Պետությունից եւ իշխանությունից անկախ դատարանի անդամներին այլեւս նախագահը չի նշանակում կամ ստորագրում նրանց պաշտոնանկության ցուցակը...

ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը ՀՀ սահմանադրության նոր նախագահական նախագիծը գնահատեց որպես շատ օրակյալ փաստաթուղթ, որովհետեւ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանն իր այս քայլով ցույց տվեց, որ ինքը հավասարիմ է իր նախընտրական կարեւորագույն խոստմանը: Եթե ընդունվի ներկայացված նախագահական նախագիծը, ապա ինքը շատ ու շատ հզոր լծակներ է կորցնում: Բայց

գործող նախագահը վճռականորեն գնում է այդ քայլին: Երրորդը, որը նշեց Ռուբեն Միրզախանյանը, կառավարության ձեւավորման նոր տարբերակի ներկայացումն է:

Ամենով հանդերձ, նախագահական նախագիծը լիովին ընդունելի է:

ՀՌԱԿ վարչության անդամ Ռոբերտ Մավիսակալյանը նշեց, որ ՀՌԱԿ-ն իր հանդուրժողական դիրքորոշումներից անցնում է ավելի վճռական գործողությունների, փորձելու է մասնակից դառնալ երկրի կառավարմանը: Իհարկե, դրան հասնելու լավագույն միջոցն ազգային խորհրդարանում գերակշիռ ձայներ ունենալն է, իսկ դրան, իր հերթին, հնարավոր է հասնել նախընտրական պայքարին ակտիվ մասնակցելու շնորհիվ: «Հայաստանի առջեւ լուրջ խնդիրներ են դրված,- ասաց Ռոբերտ Մավիսակալյանը: - Դրական գնահատելով իշխանությունների կատարածը, մենք չնկատելու չենք տալիս նաեւ թերությունները: Կառավարության որոշակի ոլորտներում դեռ արդյունավետ աշխատանք չի տարվում ժողովրդի կենսամակարդակի բարձրացման համար: Դա մենք նշում ենք եւ ցանկանում երկրում շտկումներ կատարել»:

ՀՌԱԿ նորագիրները եւ անդամատոմսեր ստացած անդամները հավաստիացրին, որ կանեն ամեն ինչ կուսակցության վարկի ու հեղինակության առավել բարձրացման համար:

Ս. Գ.

7 փետրվարի՝ Սուրբ Վարդանանց զորավարների եւ 1036 վկաների հիշատակության օր

451 թ. մայիսին Ավարայրի ճակատամարտում հանուն հայրենիքի, հայ եկեղեցու եւ քրիստոնեական հավատքի պահպանման համար նահատակված Վարդանանց զորավարներն ու 1036 մարտիրոսները Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու մեծագույն սրբերից են: Իրենց նահատակությամբ նրանք հաստատեցին հայ ժողովրդի ապրելու կամքը եւ լինելիության իրավունքը:

Հայ ժողովրդի քրիստոնեացումից ի վեր Հայ եկեղեցին ու հայրենիքի պաշտպանության գործը սերտորեն կապված են եղել միմյանց: Սրա վառ օրինակը Վարդանանց պատերազմն է: Պարսից զորքերի դեմ մղված պատերազմում հայ մարտիկների կողքին էր եւ Հայոց եկեղեցին՝ Հովսեփ կաթողիկոսի եւ Ղեւոնդ երեցի առաջնորդությամբ: Մարտից առաջ հայ հոգեւորականները ոչ միայն քաջալերում էին զորքին մակաբայեցիների օրինակով, այլեւ մկրտության եւ Սբ. Պատարագի խորհրդով առավել ամրապնդում էին նվիրյալների հավատն ու ոգին: «Եվ սեղան կանգնեցնելով՝ ամենասուրբ խորհուրդը կատարեցին, պատրաստեցին նաեւ ավազան, - եթե զորքի բազմության մեջ չմկրտված մարդ կար, ամբողջ գիշերը մկրտեցին, առավոտյան սբ. հաղորդություն ընդունեցին»,- գրում է Եղիշե պատմիչը Վարդանանց պատերազմից առաջ կատարվածի մասին:

Վարդանանց տոնին Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնում եւ հայոց բոլոր եկեղեցիներում մատուցվում է Սբ. Պատարագ:

Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածին, տեղեկատվական համակարգ

ԳԱՎԱՌ

Գազի պարտքերը նվազում են

Չորս ամիս առաջ, երբ «Գեղարքունիքգազ»-ը վերակազմավորվեց «Հայռուսգազարդ»-ի գազիֆիկացման եւ գազամատակարարման Գավառի մասնաճյուղի, օգտագործված գազի դիմաց ունեցած պարտքերը մեծ թիվ էին կազմում: Պատճառները ծախ գազանցումներն ու կորուստներն էին, որոնց դեմ պայքարը կար եւ այն ժամանակ: Սակայն եթե ինչ-որ կերպ հաջողվում էր հայտնաբերել ծախ գազանցումները, ապա ստորգետնյա խողովակաշարերի անսարք վիճակը անընդհատ կորուստների պատճառ է դառնում: Այս նպատակով որոշվեց խողովակաշարերը դարձնել վերգետնյա: Այս նորամուծությունն առայժմ արվել է առանձին թաղամասերում, սակայն արդեն նկատելի է ե՛ւ կորուստների, ե՛ւ ծախ գազանցման դեպքերի նվազում: «Հայռուսգազարդ»-ի Գավառի մասնաճյուղի տնօրեն Արտյուշա Հայրապետյանի խոսքերով, այս միջոցառումները հնարավորություն են տվել չորս ամսվա ընթացքում դեբիտորական պարտքը կրճատելու 11 մլն դրամով, ինչը լավ ցուցանիշ է: Դրան նպաստել է նաեւ գանձման ճիշտ կազմակերպումը: Այժմ մասնաճյուղի 7000 բաժանորդներ գազ ստանում են ընդհատումներով, որը կատարվում է դարձյալ կորուստների հայտնաբերման նպատակով: Իսկ վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ գազի պարտք ունեցողների գերակշիռ մասը քիչ թե շատ ունեւոր խավն է:

Տ. ՀԱՄԲԱՐՑՈՒՄ

Ուժգին երկրաշարժ Հայաստանին մոտակա ժամանակում չի սպառնում

Սկիզբը էջ 1

ՀՀ կառավարության մամլո ծառայության ղեկավար Մերի Հարությունյանն էլ պարզաբանեց, թե սահմանված կարգ դեռ չկա, եւ նախատեսվում է այն ներառել «Սեյսմիկ պաշտպանության մասին» օրենքում, որի նախագիծն ԱԺ-ում է: Իսկ այսօրվա դրությամբ հնարավոր վտանգի մասին տեղեկացվում է վարչապետին, որն անհրաժեշտությունից ելնելով կարող է արտակարգ իրավիճակը համակարգող շտաբ ստեղծել: Նման դեպքում, Ա. Մանվելյանի հավաստմամբ, ՍՊԱԾ-ի աշխատակիցները նաեւ շրջում են սպասվող ցնցումների գոտում եւ գնահատում շենքերի ամրությունը եւ, ըստ դրանց վթարայնության աստիճանի, կարող են նաեւ էվակուացնել որոշ շենքերի բնակիչների:

«Հաճախ մեր աշխատակիցները բնակիչներին խորհուրդ են տալիս ժամանակավորապես լքել իրենց բնակարանները՝ առանց անգամ պատճառը նշելու, որպեսզի խուճապ չստեղծենք»: Թե որքա՞ն իրական եւ արդյունավետ է՝ շրջելով գնահատել շենքերի ամրությունն արդեն վտանգի շեմին եւ պատճառը չնշելով էվակուացնել բնակիչներին, թերահավատ ենք: Ինչեւէ: Սա՝ եթե սպասվող ուժեղ երկրաշարժը հնարավոր է կանխատեսել օրեր առաջ:

Իսկ բնակչությանը շուտափույթ տեղեկացնելու տեխնիկական միջոցներ չկան ո՛չ մարզերում, ո՛չ Երեւանում: Առայժմ: Պրն Մանվելյանը վստահեցրեց, թե մշակվում է տեխնիկական համակարգ Երեւանի համար, որը թույլ կտա վայրկյաններ առաջ բնակչությանն իրազեկել սպասվող երկրաշարժի մասին եւ անհրաժեշտ գործողություններ թելադրել: Գալով գրանցված վերջին ցնցումներին՝ «մեր տարածաշրջանում ամսական 15-20 թույլ երկրաշարժ է լինում, բոլորի մասին նախազգուշացումները նպատակահարմար չեն», ասաց Ա. Մանվելյանը:

Անտարակույս, ավելորդ անգամ խուճապային մթնոլորտ հրահրելուց անհրաժեշտ է խուսափել, բայց որ դա չլինի հետագա՝ առավել մեծ խուճապի հանգելու հաշվին: Մեր երկրի՝ սեյսմաակտիվ գոտի լինելու հանգամանքը պետք է որ դրդեր մեզ առավել բաց տեղեկատվության այս ոլորտում եւ մեր գրագիտության աստիճանը բարձրացնող միջոցառումների: Չէ՞ որ զգոնությունը խուճապից կամ հետաձգված խուճապից նախընտրելի է:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահաւաք ծառայութիւն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ղրբացիկ

— Պրն վարչապետ, ավարտվեցին կառավարության տարբեր գերատեսչությունների հաշվետվությունները: Ինչպես եք դրանք գնահատում:

— Առայժմ վաղ է արդյունքներն ի մի բերելը: Վարչապետի գնահատականներին տեղյակ եք: Երբ ընդհանուր պատկերը կամփոփվի, բոլոր նախարարություններին տրված հանձնարարականները կներառվեն 2002 թ.-ի ծրագրերում, որտեղ միաժամանակ կքննարկվի 2001 թ.-ի ծրագրերի կատարման ընթացքը: Ենթադրվում է, որ փետրվարին կլսենք Արցախի կառավարությանը՝ համատեղ պայմանագրի կատարման մասին: Բացի այդ կան բազմաթիվ կախտատենք: Նկատի ունեմ՝ չարաշահումների դեմ պայքարող գերատեսչությունների՝ դատախազության եւ մյուսների միջոցով եւս: Դա կախված է նրանից, թե որքանով են հավաստի այդ ստուգումների արդյունքները եւ որքանով՝ մասնագիտական:

— ԱԺ փոխնախագահ, հանրապետական Տիգրան Թորոսյանն էլ էր հայտարարել, որ պատասխանատվության պետք է ենթարկվեն կառավարության այն պաշտոնյաները, որոնք անվերապահորեն պնդում էին, թե ռոտեավճար չպիտի կիրառվի:

— Պրն Թորոսյանն ԱԺ պատգամավոր է, իսկ պատգամավորներն իրավունք ունեն հարցեր առաջ քաշելու: Կլինի, գլխավոր մասնագետ, թե փոխնախարար, պատասխանատվություն կկրի:

— Պրն Թորոսյանը հայտարարել էր նաեւ, որ նախագահական ընտրություններում Հանրապետական կուսակցությունը պատրաստվում է գործող նախագահի Ռոբերտ Քոչարյանի թեկնածությունը...

— Հանրապետական կուսակցությունը դեռ պաշտոնական դիրքորոշում այդ հարցում չի կայացրել, քանի որ դեռ վաղ է, առավել եւս, որ դեռեւս ոչ ոք չի հայտարարել թեկնածուների մասին:

— Իսկ կապի եւ տրանսպորտի նախարար Անդրանիկ Մանուկյանը պաշ-

«Միայն «ռոտեավճար չի կիրառվելու» հայտարարելու համար ոչ ոք պատասխանատվության չի ենթարկվի»

Մենաշնորհի դեմ նաեւ դատախազությա՞ն միջոցով

Թեեւ ռոտեավճարն արդեն ուժի մեջ է, կառավարությանն առաջադրվող հարցադրումներն ավելանում են: Եվ չնայած դրան, վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանն իրեն շրջապատած լրագրողներին հայտնում է, որ կառավարությունը «որոշակի» հաղթանակ է համարում «Արմենտելի» հետ տարված բանակցությունների արդյունքները:

միջկառավարական հանձնաժողովներ, կփորձենք նաեւ լսել նրանց հաշվետվությունները եւս:

— Ինչպե՞ս եք վերաբերվում ռոտեավճարի կիրառման դեմ ուղղված պատգամավորների նախաձեռնություններին, մասնավորապես արտահերթ նիստ հրավիրելուն:

— Որոշ պատգամավորներ ունեն իրենց մոտեցումները, դրանք հայտնի են: Նորմալ եմ համարում, երբ պատգամավորը հարց է բարձրացնում: Դա իրենց խնդիրը եւ իրավունքն է: Գտնում ենք, որ այն, ինչին հասել ենք, որոշակի ձեռքբերումներ են, եւ այն խնդիրը, որ խառնում են ռոտեավճարի հետ, այսինքն՝ ներդրումային քաղաքականությունը, դեռ փակված չէ, միջգերատեսչական հանձնաժողովը ներկայացրել է նյութեր, մենք պատրաստվում ենք քննարկման, որից հետո կառավարությունն իր հստակ դիրքորոշումը կցուցաբերի ներդրումների, իսկ հետագայում՝ մենաշնորհի, ինտերնետային կապի վերաբերյալ: Կառավարություն-«Արմենտել» հարաբերությունները չեն սահմանափակվում միայն ռոտեավճարով:

— Եթե միջգերատեսչական հանձնաժողովի ստուգումներից պարզվեն թերացումները ներդրումներում, կառավարությունը կդնի՞ «Արմենտելի» առաջ մենաշնորհից զրկելու հարցը:

— Ամեն ինչ ունի իր օրինական ճանապարհը: Երբ խորհրդակցություն լինի եւ մենք կքննարկենք հարցը, ոչ միայն օրենսդրական ճանապարհով

ճիշտն ասած, Հանրապետական կուսակցության խորհրդում չի քննարկվել այս խնդիրը, որովհետեւ խորհուրդը վստահ է, որ կառավարություն-«Արմենտել» եւ կառավարություն-ԱԺ հարաբերություններում, որտեղ հաշվի է առնվում հանրապետականների կարծիքը, այդ հարցերը տեղափոխում են ԱԺ: Եթե որեւէ մեկն այս գործընթացների ժամանակ թերություններ է ունեցել, բնականաբար, որոշակի պատասխանատվություն կկրի:

Սակայն միայն նրա համար, որ հայտարարել է, թե ռոտեավճար չի լինի՝ ոչ: Բայց եթե այլ նմանատիպ խնդիրներ կան, կարեւոր չէ՝ վարչության պետ տնօրե՞նն ավելի՞ է:

— Բազմիցս կրկնել եմ, որ մինչեւ որեւէ նախարարի հանելը պաշտոնանկության մասին կառավարությունը չի ասի: Չի կարելի ամեն շաբաթ, ամեն օր դրա մասին հարցնել:

— Ձեր պաշտոնավարության առաջին շրջանում մի առիթով ասացիք, թե վարչապետը նման է գլադիատորի, կամ տապալվում ես, կամ մնում ոտքի վրա: Ո՞ր կարգավիճակում եք Ձեզ համարում:

— Բնականաբար, եթե մինչեւ հիմա «ոտքի վրա» վարչապետ եմ աշխատում, նշանակում է՝ երկրորդ տարբերակում:

ԳՈՀԱՐ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

«Արդարանում եմ չգործած մեղքերի համար...»

Իրեն անմեղ համարելով շարունակում է պնդել ամբաստանյալ Էդիկ Գրիգորյանը

«Խորհուրդ կտայի, որ ավելի ուշադիր ուսումնասիրեիք Ձեզ առաջադրված մեղադրանքը, ամբաստանյալ: Այդ դեպքում ինքներդ էլ կհամոզվեիք՝ մեղադրանքն այնքան էլ «անհիմն» չէ, որքան Ձեզ է թվում», երեկ հարցաքննելով Էդիկ Գրիգորյանին՝ արձանագրեց փաստաբան Տիգրան Ջանոյանը: Ամբաստանյալը, որն այս գործի քննության սկզբից ի վեր ժխտել է իրեն առաջադրված մեղադրանքի առնչությամբ, այժմ էլ յուրաքանչյուր դատական նիստում չի մոռանում հիշատակել իր անհամաձայնությունը: «Արդարանում եմ չարածի համար...», մի ցուցմունքում նշեց նա: Տիգրան Ջանոյանը, սակայն, ամբաստանյալին առաջարկեց ժխտելու փոխարեն տրամաբանել հետեւյալ կերպ. «Դուք սխալ դեպքում, սխալ իրավիճակում մեզ չեք ներկայանում որպես առանձին անհատ, այլ ներկայանում եք որպես այդ հանցավոր խմբի մի անդամը, մի մասնիկը: Եվ ամենեւին պարտադիր չէ, որ Դուք, մեղավոր համարվելու համար, կրակոց արձակած լինեիք, մարդ սպանեիք: Այսպես թե այնպես, մասնակցել եք այդ ամենին»: Տրամաբանելու այդ ձեւը, որին հետեւել են մեղադրանքն առաջադրողները, ամբաստանյալին այնքան էլ «չգոհացրեց»: Նա տրամաբանելու սեփական եղանակն ունի, եւ պարբերաբար հայտարարում է, թե «ինքը զենք չի կիրառել հոկտեմբերի 27-ին, որեւէ մեկին չի սպանել, սպանություն չի կատարել»: Եվ առհասարակ, հայտարարում է. «Եթե ես չլինեի այնտեղ, այս ամենի հետեւանքները շատ ավելի ծանր էին լինելու»: Ամբաստանյալը երեկ էլ պնդում էր, որ ինքնուրույն է գործել այն պահից, երբ լսել է առաջին կրակոցները՝ դահլիճում հնչած: Նա, իր իսկ խոսքերով, այս հանցավոր խմբում ընդամենը ընդգրկված լինելով, տեսական առանձնապես վտանգավոր հանցագործություն չի կատարել: Ինչեւէ:

Թեպետ հարցաքննության սկզբից ի վեր ամբաստանյալը խուսափողաբար պատասխանելն էր դարձրել իր մարտավարությունը, այդուհանդերձ, նույնիսկ կիսատ-պռատ պատասխանելու պարագայում, չկարողացավ խուսափել հակասություններից, միտումնավոր թույլ տրված ու չկանխամտածված անճշտություններից: Օրինակ, մի ցուցմունքի համաձայն՝ ինքն անտեղյակ է եղել խմբի անդամների ձեռքին նաեւ նռնակ է եղել, ԱԺ-ում նաեւ պայթյուն է տեղի ունեցել: Այնինչ գործի քննությունը պարզ է դարձրել մի հանգամանք. Էդիկ Գրիգորյանի հայթայթած 4 նռնակից ու պահունակներից 2-ը նրա ձեռքում էին, երբ ԱԺ է մուտք գործել: Նռնակների առկայությունից «անտեղյակ» ամբաստանյալի կրկնակի սխալ ցուցմունքը եզրափակվեց հերթական անգամ հիշատակելով, թե «իր մոտ եղած զինամթերքը, միեւնույն է, պիտանի չէր գործածության»:

Երբ նրան վերստին հարց ուղղեցին իշխանությունը բռնի զավթելու վերաբերյալ, ամբաստանյալը նկատեց. «Հինգ հոգով հնարավոր չէ իրականացնել իշխանության զավթումը»: Իսկ երբ հարցրին, թե «ինչո՞ւ հանձնվեցիք, միգուցե այն պատճառով, որ դրսից չստացաք խոստացված օգնությո՞ւնը», ամբաստանյալը «հակահարված» տվեց՝ ասելով, որ հարցում հնչած վարկածն իրեղեն կերպով ապացուցող որեւէ փաստ ներկաները չունեն: Փաստորեն նա չժխտեց, թերեւս նաեւ անուղղակիորեն հաստատեց դրսից օգնություն ստանալու վարկածը: Ամբաստանյալի հաջորդող ցուցմունքները հիմնականում նրա ասածի կրկնություններն էին: Կառանձնացնեինք միայն երկու ցուցմունք: Մեկը վերաբերում էր Համլետ Ստեփանյանին ու Աշոտ Կնյազյանին. «Նրանք ԱԺ-ում տեղի ունեցածը տեսնելով՝ անմիջապես փախուստի դիմեցին դեպքի վայրից», պատմեց ամբաստանյալը: Մյուս ցուցմունքը հնչեց ի պատասխան այն հարցի, թե արդյոք նրանց իրագործած ծրագիրը մեկ այլ ուժի թելադրանքը չէ՞: «Այդ ծրագիրը, որ իրականացրինք հոկտեմբերի 27-ին, Հունանյան եղբայրների քննարկումներից է ծնվել», հայտնեց նա:

Այնուհետեւ ամբաստանյալին շարունակեց հարցաքննել մեղադրող կողմը: Դատավարությունը կշարունակվի հինգշաբթի:

ԱՆԱՀԻՏ ԲԱԲԱՅԱՆ

«Ուտոպիա», որի կարիքը Հայաստանն ունի

«ԱԼՄ հոլդինգ» ՍՊԸ հիմնադրման եւ գործունեության մասին խոսվում է բավական ժամանակ: Հեռուստատեսություն-ռադիո-թերթ համակարգում արդեն իսկ առկա են հեռուստատեսությունը (թեեւ առայժմ առանց եթերի) եւ թերթը:

Երեկ «ԱԼՄ հոլդինգում» հրավիրված ասուլիսը նվիրված էր «Ավանգարդ» անկախ պարբերաթերթին, որն այսուհետ հրապարակ կիջնի որպես «ԱԼՄ հոլդինգի» բաղկացուցիչ մաս:

Հոլդինգի նախագահ եւ գլխավոր խմբագիր, քաղաքական գիտությունների թեկնածու Տիգրան Կարապետյանի կարծիքով, լրատվամիջոցը («Ավանգարդը») ինքնուրույն չէր կարողանում գոյատեւել եւ ներառվելով հոլդինգի մեջ՝ այսուհետ կախված նաեւ պրն Կարապետյանի հայտարարած սկզբունքների համաձայն.

- պետության ընդունած պաշտոնական կուրսին զուգահեռ մոտեցում,
- հայության հեղինակության բարձրացում,
- հասարակական հիմնախնդիրների լուսաբանում,
- օբյեկտիվություն:

Թերթի գաղափարն իրագործելիս սկզբնական ընտրությամբ ոչ թե «Ավանգարդն» էր, այլ «Новое время»-ն, որը, ըստ պրն Կարապետյանի, ձեռ չտվող ուղղվածություն է ձեռք բերել, դրա համար էլ ընտրվեց «Ավանգարդը»:

Թերթը հոլդինգի կազմում ընդգրկվել է իր բոլոր աշխատակիցներով, ամիսներ շարունակ չվճարված լրագրողներն աշխատավարձ են ստացել: Պարզապես ավելացել է 2 մոտեցում. իրավիճակի անկախ լուսաբանում եւ օբյեկտիվություն: Անկախությունն ու անկողմնակալությունն էլ հնարավոր կլինի պահպանել այնքանով, որքանով յուրաքանչյուր լրագրող ինքը քաղաքացի է, ունի իր կարծիքը, որը, որպես վերաբերմունք, կարող է արտահայտվել աշխատանքում:

Պատասխանելով լրագրողների հարցերին՝ պրն Կարապետյանը սկսեց նրանից, որ ինքը լիբերալ է, համարում է, որ ազատությունը ստեղծում է ինքնակազմակերպում: Տիգրան Կարապետյանը պետականամետ է, քանի որ, ըստ նրա, սահմաններ պետք է լինեն յուրաքանչյուր, նաեւ պաշտոնատար անձանց գործունեության մեջ:

Ցանկանալով պետությունը տեսնել հզոր՝ «ԱԼՄ հոլդինգի» նախագահը համոզված է, որ առավելագույն շահույթի ձգտումը կարող է վնասել հասարակությանը, հենց այդ պատճառով էլ շահույթն առաջնային չէ իր այս ձեռնարկում:

Գործարար աշխարհում չլինելով սկսնակ, ունենալով եկամտի սեփական աղբյուրներ (հեռուստատեսությունից եւ թերթից տարբեր), պրն Կարապետյանը գտնում է, որ եթե ձեռնարկած գործը լինի թեկուզ ինքնաբավարար, դա արդեն իսկ շահույթ է,

քանի որ հնարավորություն է տալիս զբաղվելու սիրած գործով:

Բացի մեդիա-հոլդինգից, լինելու են նաեւ 3 գործակալություններ՝ վիճակագրական, սոցիոլոգիական, իմիջոլոգիական (image making եւ public relations):

Հիմնավորելով հոլդինգի այլընտրանքային անվանումը՝ հոլդինգի նախագահը հայտնեց իր կարծիքը գործող լրատվամիջոցների մասին. լացակումած մամուլ, լրագրողների միջոցով սարսափի հասցվող իրավիճակ, ընդհանրական դարձած հոռետեսական մոտեցում:

Այս որակման համեմատությամբ «ԱԼՄ հոլդինգը» կունենա իր՝ այլընտրանքային կարծիքը. ցանկացած հարցի մոտենալ լավատեսորեն: Այլընտրանքային կլինի նաեւ ռեալ օբյեկտիվությունը, այլ ոչ թե տեսությունը:

Իշխող տեսակետը կլինի «կենտրոնականը»: Իհարկե, կհարգվի նաեւ այլոց կարծիքը, ի վերջո, հիմնական դատողություններն ու մեկնաբանությունները թողնելով հեռուստադիտողին կամ ընթերցողին:

«ԱԼՄ հոլդինգի» լրատվամիջոցները չեն տրամադրվելու իշխանությունների դեմ, չեն զբաղվելու ՀՀ նախագահի գովաբանությամբ: Իշխանությունների հետ կլինեն զգույշ եւ կառուցողական: Կլինի նաեւ քննադատություն, որը լինելու է կենտրոնացված իշխանության դեմ:

1994 թ.-ից ՀՀ քաղաքացի, ոչ մի կուսակցության անդամ չհանդիսացող, ոչ մի պրոֆի ականջալիք չունեցող, ոչ էլ «անգլիական լորդ» լինելու հավակնություն ունեցող Տիգրան Կարապետյանը վերջում հավաստեց, որ առաջիկա ընտրությունների ժամանակ իրենք «կձգտեն ընտրել այն, ինչը վատից լավ է»:

Ինչեւէ, շնորհավորելով եւ մաղթելով ամենայն լավը (լավատեսականը), կասկածում եմ, որ սա էլ Տիգրան Կարապետյանի «Ուտոպիան» է:

Ա. Հ.

հարցազրույց

«Հայաստան-Սփյուռք 2-րդ համահավաքը կլինի ավելի գործնական եւ նպատակային»

Վարդան Օսկանյանի հարցազրույցը 2002 թ. մայիսի 27-28-ը կայանալիք Հայաստան-Սփյուռք 2-րդ խորհրդաժողովի մասին

Սկիզբը էջ 1

Երկրորդ, մեր մտադրությունն է այս երկրորդ համաժողովը դարձնել ավելի գործնական եւ նպատակաուղղված: Խորհրդաժողովի գումարմանը նախորդող ամիսների եւ հենց բուն խորհրդաժողովի ընթացքում մանրակրկիտ կուսումնասիրվեն եւ կքննարկվեն ծրագրային հստակ ոլորտներ: Մենք հույսով ենք, որ խորհրդաժողովի մասնակիցները համաձայնության կգան կոնկրետ ծրագրերի շուրջ, որոնք լրացուցիչ կուսումնասիրվեն եւ համատեղ կիրականացվեն խորհրդաժողովից անմիջապես հետո:

Երրորդ, մենք հույսով ենք, որ այս երկրորդ խորհրդաժողովի ժամանակ կարվի այն, ինչ առաջինի ժամանակ չհաջողվեց իրականացնել. հիմք կդրվի այնպիսի լծակների ստեղծմանը, որոնց օգնությամբ հնարավոր կդառնա համատեղ մոտեցումների մշակումը այն կարեւոր խնդիրների ու մարտահրավերների առաջնահերթությունները որոշելիս, որոնց մենք դիմակայում ենք իբրեւ հավաքականություն, եւ որոնք կհանգեցնեն այդ խնդիրների լուծմանը:

Չորրորդ, խորհրդաժողովը հնարավորություն կտա, թե Հայաստանին, եւ թե Սփյուռքին ավելի խորը գնահատելու եւ ըմբռնելու միմյանց: Եթե Հայաստանը ցանկանում է եւ ակնկալում, որ Սփյուռքը մասնակցություն բերի պետականության կերտման գործընթացին, ապա մենք էլ պետք է հաշվի առնենք նրանց հուզող խնդիրներն ու կարիքները: Եթե Սփյուռքն ակնկալում է, որ Հայաստանը զարգանա որոշակի ուղով, ապա պետք է խորազնին ուսումնասիրի ու հասկանա Հայաստանի կարելիությունները, նաեւ ծանոթ լինի Հայաստանի ժողովրդի տեսակետներին ու պատկերացումներին: Ուստի, առաջիկա խորհրդաժողովը քայլ է հենց այդ ուղղությամբ. բոլորին հնարավորություն տալ ազատորեն արտահայտվելու այն հարցերի շուրջ, որոնք ամենից մտահոգության առարկան են: Սա թե հնարավորություն է նոր հորիզոններ բացելու, թե խնդիրների ու հիասթափությունների արմատներն ու աղբյուրները վեր հանելու համար:

Վերջապես, Սփյուռքի համար, խորհրդաժողովի նախապատրաստական աշխատանքը Սփյուռքի կառույցներում փոփոխությունների ու վերակազմավորման խթան կդառնա: Տարբեր պատճառներով Սփյուռքը չունի ներկայացուցչական հստակ համակարգ: Սա բարդություններ է առաջ բերում, երբ Հայաստանն ու հայաստանյան կառույցները փորձում են համագործակցել սփյուռքահայ համայնքների ու համայնքային կառույցների հետ: Ո՞ւմ հետ պետք է խոսի նախագահը, եթե ուզում է խոսել Սփյուռքի հետ: Սա ակնհայտ է դառնում, երբ Հայաստանն ու Սփյուռքը, օրինակ, փորձում են որոշել խորհրդաժողովին մասնակցության չափանիշները:

– Այսպիսով, առաջիկա խորհրդաժողովը տարբերվելո՞ւ է առաջինից:

– Այո, թե ծեւով, եւ թե բովանդակությամբ: 1999-ի խորհրդաժողովը, որպես անդրանիկ նման հավաք, առավել տեսական բնույթ ուներ, առավել ընդհանուր էր, ավելի շատ հարցեր էին արծարծվում, քան պատասխանվում, եւ այնտեղ փորձ էր արվում ծեւավորել մի այնպիսի հստակ միջավայր, ուր կարելի է քննարկել հիմնախնդիրները, բայց ոչ ծեռնամուխ լինել դրանց լուծումներին: Երկրորդ խորհրդաժողովն անպայմանորեն ավելի նպատակաուղղված կլինի, աշխատանքային զանազան ուղղությունները կուսումնասիրվեն առավել գործնականորեն, եւ յուրաքանչյուրում կընտրվեն մեկ-երկու կամ մի քանի ծրագրեր, որոնք կոնկրետ հետաքրքրություն են ներկայացնում կամ Հայաստանի, կամ Սփյուռքի, կամ երկուսի համար էլ, եւ որոնք պաշտոնապես կընդունվեն հետագա կիրառման եւ իրականացման նպատակով:

Պատվիրակները չեն անցկացնի երկօրյա խորհրդաժողովը լիագումար նիստերում: Ժամանակի մեծ մասն այս անգամ տրամադրվելու է համաժամանակյա, առավել փոքր նիստերին, ուր կքննարկվեն կոնկրետ հարցեր:

– Իսկ որո՞նք են այդ կոնկրետ ոլորտները, որոնց վրա կենտրոնանալու է խորհրդաժողովը:

– Կան հինգ մեծ ուղղություններ՝ բիզնես ու տնտեսություն, գիտություն, մշակույթ ու կրթություն, տեղեկատվություն ու զանգվածային լրատվամիջոցներ, քաղաքական հարաբերություններ ու քարոզչություն, կազմակերպչական-կառուցային զարգացում:

– Ինչո՞ւ են ընտրված հենց այդ ոլորտները:

– Սրանք այն ոլորտներն են, որ ճշգրտվել են առաջին խորհրդաժողովի մասնակիցների կողմից: Սակայն, հոկտեմբերյան իրադարձությունների եւ հաջորդած խառնաշփոթի արդյունքում, համապատասխան աշխատախմբերն այդպես էլ չկազմավորվեցին: Հենց այս հանգամանքը նկատի ունեի, երբ ասում էի, որ երկրորդ խորհրդաժողովը պետք է լինի առաջինի բնական շարունակությունը: Մենք հավաստացած ենք, որ երկրորդ խորհրդաժողովում կարեւոր է կենտրոնանալ այնպիսի ուղղությունների վրա, որտեղ մեր համատեղ ջանքերը կարող են արդյունավետորեն մեկտեղվել ու լավագույն արդյունքներ տալ: Նաեւ նպատակ ունենք ուշադրությունը կենտրոնացնել այնպիսի ոլորտների վրա, որոնք փոխադարձ հետաքրքրություն են ներկայացնում Հայաստանի եւ Սփյուռքի համար: Օրինակ, բիզնեսի՝ ծեռնարկատիրության, եւ տնտեսական ոլորտի հարցերն ակնհայտորեն լուրջ հետաքրքրություն են ներկայացնում: Այս շրջանակներում մենք մտադիր ենք քննարկել, թե ինչն է լավ եւ ինչն է վատ Հայաստանի հարկային ու տնտեսական կանոնակարգումների համակարգում, որոնք են Հայաստանի մարկետինգային եւ արտադրատեսականու զարգացման կարիքները, կանդրադառնանք զբոսաշրջության հարցերին՝ պարզելու, թե որոնք են մեր հաջողությունները եւ վրիպումները, ինչ մտահոգություններ ունեն ներդնողները եւ այլն: Կրթական հարցերի շրջանակում մենք մտադիր ենք հնարավորություն ընձեռել տարբեր երկրների ուսումնական հաստատությունների մեր ուսանողներին միմյանց հետ մշտական կապ հաստատելու, ինչպես նաեւ քննարկել Հայաստանի դպրոցների կարիքները, մեր որոշ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների եւ հատկապես գիտահետազոտական հիմնարկների տարածաշրջանային դերը: Ինչ վերաբերում է արվեստներին եւ Հայաստան-Սփյուռք մշակութային փոխանակումներին, ապա այդ հարցերը եւս պետք է քննարկվեն, ինչպես նաեւ որոշվեն, թե որոնք են համահայկական նշանակության այն տոնակատարությունները, որոնք ներազդում են Սփյուռքի կյանքի, ինչպես նաեւ Հայաստանի մշակութային եւ տնտեսական զարգացման վրա: Տեղեկատվությանը եւ զանգվածային լրատվամիջոցներին վերաբերող հարցերի շրջանակում, մենք փորձագետներին եւ խորհրդաժողովի՝ այդ բնագավառում փորձառություն ունեցող մասնակիցներին [illegible] մեջ: Քաղաքական հարաբերությունների եւ քարոզչության ծիրում կքննարկվեն Հայաստանի արտաքին քաղաքականության ուղղությունները եւ թե որոնք են առաջնահերթությունները մոտ ապագայում, կվերլուծվեն դրանց հետապնդմանը ծեռնամուխ լինելու մեր հնարավորությունները: Վերջապես, կազմակերպչական-կառուցային զարգացումների շրջանակում մենք քննության կառնենք այն էական, հիմնարար ու տեսական հարցերը, որոնք կարեւոր նշանակություն ունեն Հայաստան-Սփյուռք կառուցային ու կազմակերպչական հարաբերությունների իմաստով: Ի վերջո, ի՞նչ է Սփյուռքը, կարիք ունի՞ պաշտոնական կառույցների, ինչպե՞ս են զարգացել Սփյուռք-հայրենի պետություն այլ հարաբերությունները, ինչ պետք է արվի համահայկական մի այնպիսի կառույց ստեղծելու ուղղությամբ, որի խնդիրը կլիներ հաղորդակցման, օժանդակության, փոխանակումների գործընթացների համակարգումը: Սրանք հարցեր են, որ ամենից մտահոգում են, այդ իսկ պատճառով էլ ընտրված են որպես քննարկման նյութ:

1999 թ. սեպտեմբերին կայացած Հայաստան-Սփյուռք առաջին համաժողովը

– Ինչպե՞ս է նախատեսվում կազմակերպել խորհրդաժողովը, որպեսզի հնարավոր լինի քննարկել հարցերի այդքան լայն շրջանակ:

– Առաջին խորհրդաժողովը մեկ երկար լիագումար նիստ էր, որը միայն մեկ անգամ ընդհատվեց որոշ հստակ հարցերի շուրջ խմբային քննարկմամբ: Երկրորդ խորհրդաժողովը կունենա ճիշտ հակառակ ֆորմատը՝ բացման եւ եզրափակիչ նիստերը կլինեն լիագումար, իսկ ժամանակի մնացած մասը կտրամադրվի առանձին նիստերի, ուր փորձագետները կքննարկեն կոնկրետ խնդիրներ, այդ թվում նրանք, որ թվարկեցի, եւ որտեղ կընդունվեն Հայաստանի եւ Սփյուռքի համար փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող ծրագրեր՝ հետագայում դրանք կյանքի կոչելու նպատակով:

– Ովքե՞ր են լինելու խորհրդաժողովի մասնակիցները:

– Վերջին հաշվով, բոլոր նրանք, ովքեր ուզում են մասնակցել: Նախ, մենք սփյուռքահայ յուրաքանչյուր համայնքի կառաջարկենք, հնարավորության դեպքում, ընտրել եւ ուղարկել պատվիրակություն, ինչպես արվեց առաջին անգամ: Փաստորեն, սա այս խորհրդաժողովների ուղղակի օգուտներից է, եւ մասնակիցների ընտրության նման մոտեցումը հնարավորություն կտա յուրաքանչյուր համայնքի աշխատել միասնաբար եւ ընտրել մեկ ներկայացուցչական պատվիրակություն: Համայնքներին եւ համայնքային կառույցներին հղվող մեր հրավերներն արդեն սկսել են ուղարկվել: Բացի այդ, մենք հրավերներ կուղարկենք առանձին կարեւոր անհատների ու մասնագետների: Վերջապես, ովքեր ցանկություն կունենան մասնակցելու խորհրդաժողովին, կարող են մասնակցության հայտ ներկայացնել՝ նշելով իրենց հետաքրքրության ոլորտը: Մենք հնարավորինս լայն մասնակցության կողմնակիցներ ենք եւ համոզված ենք, որ նրանք, ովքեր ցանկանում են մասնակցել, պետք է նման հնարավորություն ստանան: Ի վերջո, բոլորիս շահն է, որ Սփյուռքը կարողանա հնարավորինս ընդգրկուն մասնակցություն ունենալ խորհրդաժողովին:

– Ի՞նչ ծեւով են անհատներն ու կազմակերպությունները հնարավորություն ունենալու ներկայացնելու իրենց նկատառումներն ու առաջարկությունները խորհրդաժողովի ծրագրավորող հանձնախմբին:

– Խորհրդաժողովին նախորդող ժամանակաշրջանում տեղի կունենան հանդիպումներ կազմակերպությունների եւ անհատների հետ թե Սփյուռքում եւ թե Հայաստանում: Մեր դեսպանությունները նույնպես կընդգրկվեն այս աշխատանքում: Խորհրդաժողովի եւ նրա նախապատրաստական աշխատանքների մասին տեղեկատվություն կտրամադրվի համայնքային լրագրերի, ինչպես նաեւ առաջին խորհրդաժողովից անմիջապես հետո ստեղծված ինտերնետային հասցեի միջոցով: Բացի այդ, մենք պատրաստ ենք բոլոր առաջարկությունները ստանալ եւ դրանց արծագանքել էլեկտրոնային եւ ֆաքսիմիլային կապով: Ակնհայտ է, որ ոչ բոլոր առաջարկությունները կարող են մեր աշխատանքում արտացոլվել կամ իրականացվել, բայց դրանք հաշվի կառնվեն: Հարկ է նկատի ունենալ, որ առաջիկա խորհրդաժողովը նման կարգի հավաքների մի ամբողջ շարքից երկրորդն է միայն, եւ որ խորհրդաժողովն ինքը մի միջոց է հաստատելու եւ խրախուսելու հաղորդակցությունն ու համագործակցությունը: Խորհրդակցությունից առաջ եւ նրա ընթացքում արված առաջարկությունները, նկատառումները, տեղի ունեցած շփումները կարծանագրվեն, որպեսզի դրանց անդրադառնանք խորհրդաժողովից հետո եւս:

– Ի՞նչ այլ միջոցառումներ են նախատեսվում խորհրդաժողովի անցկացման հետ կապված:

– Խորհրդաժողովից անմիջապես առաջ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը կգումարի իր տնօրենների խորհրդի հանդիպումը եւ կնշի հիմնադրման 10-ամյակը: Մյուս խոշոր հոբելյանն, իհարկե, մայիսի 28-ն է: Շաբաթվա ամբողջ ընթացքում կանցկացվեն մշակութային եւ այլ միջոցառումներ, հանդիպումներ եւ ուղեւորություններ խորհրդաժողովի սփյուռքահայ մասնակիցների համար՝ մինչեւ խորհրդաժողովի անցկացումը: Կարճ ասած, կաշխատենք խորհրդաժողովը զուգակցել այնպիսի միջոցառումների հետ, որ էլ ավելի ամրապնդենք ու արդյունավետ դարձնենք Հայաստան-Սփյուռք կապը: Ի վերջո, նման հավաքների անցկացման նպատակը այնպիսի միջավայրի ստեղծումն է, ուր մենք կկարողանանք ավելի լավ հասկանալ միմյանց, առավել իրատեսորեն ընկալել մեկս մյուսի կարիքներն ու պահանջները եւ միասնաբար ստեղծենք այն, ինչը բոլորս էլ ուզում ենք ու ինչին արժանի ենք՝ ապահով, բարգավաճ պետություն՝ կենսունակ ու գործունյա Սփյուռքով:

ԱԶԳ միջազգային

ՖՐԱՆԿՖՈՒՐՏ

«Բռնագաղթ, հետապնդում, ոչնչացում» թեմայով Գերմանիայում Մեծ եղեռնին նվիրված ցուցահանդես է կազմակերպվում

«Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովը» ընդամենը գործեց շուրջ 6 ամիս: Դրա անդամներին հաջողվեց 3 նիստ գումարել, 3-ն էլ գաղտնի: Այդ նիստերը չէին կարող հայերի եւ թուրքերի հաշտեցման առումով որեւէ տեղաշարժի հանգեցնել: Նույնիսկ չնպաստեցին երկխոսության համար նախադրյալների ստեղծմանը: Սակայն հանձնաժողովը դարձավ միջազգային շահագրգիռ ուժերի շահարկման առարկա: Դրա գործունեությունն առիթ ծառայեց, որ Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացի ծավալումը, թեկուզ ժամանակավորապես, կասեցվի: Այդ ընթացքում անհամեմատ ընդլայնվեցին ցեղասպանության բանաձեւերին հակազդելու թուրքական պետության հնարավորությունները:

Այլ կերպ՝ հանձնաժողովն իր կարճաժամկետ գործունեությամբ, Թուրքիայի եւ ցեղասպանության հարցում թուրքական դիրքերից ելնող ԱՄՆ-ի տեսանկյունից, այնուամենայնիվ, նպատակին ծառայեց: Դրա ստեղծման ամերիկյան նախաձեռնությունն այդ առումով պատահական չէր: Ահա թե ինչու եվրոպական երկրները դադարեցին Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը որպես Եվրամիության անդամակցության նախապայման առաջադրել Թուրքիային:

Հարցը սակայն նախապայմանը չէ, այլ՝ թուրք-ամերիկյան նպատակներին ծառայող վերոհիշյալ հանձնաժողովի լուծարումը: Դրա վերակազմավորման միտումներն առկա են: Այդ ուղղությամբ ամերիկացիները, ըստ երեւույթին, թուրքերի հետ համաձայնեցված քաղաքական նոր նախաձեռնություն են ցուցաբերում: Հարկ է սակայն նշել, որ մինչ նախաձեռնությունը, Հայոց ցեղասպանության ճանաչման առումով եթե գործընթաց չի ծավալվում, ապա տարբեր միջոցառումներով ստեղծվում են դրա ծավալման նախադրյալները:

Այդ միջոցառումներից կարելի է առանձնացնել հունվարի 27-ին Մեծ Բրիտանիայում կայացած Հոլոքոստի երկրորդ ազգային հիշատակի օրվա շրջանակներում Հայոց ցեղասպանության հարցին նվիրված գիտաժողովները, որոնց թվում՝ պրոֆ. Վահագն Տատրյանի գլխավորությամբ սփյուռքահայ գիտնականների մասնակցությունն ու Լոնդոնի Սբ. Ալբանս մայր տաճարում «Հայաստան. Մի ազգի վերապրումը» թեմայով լուսանկարների ցուցահանդեսի բացումը: «Ազգը» նախապես՝ դեռ հունվարի 23-ին տեղեկացրել էր այս ամենի մասին:

«Միություն ընդդեմ ցեղասպանության» կազմակերպության նախագահ առաջադեմ թուրք գործիչ Ալի Էրթեմն էլ Գերմանիայից օրերս «Ազգին» տեղեկացրեց, որ փետրվարի 8-ին Ֆրանկֆուրտում բացվում է «Բռնագաղթ, հետապնդում, ոչնչացում» խորագրով Մեծ եղեռնին նվիրված մեկ այլ ցուցահանդես: Դա գործելու է մինչեւ մարտի 1-ը:

Ցուցահանդեսը պատրաստել է Բեռլինի հայաստանյան ինֆորմացիայի եւ փաստագրության կենտրոնը: Կազմակերպել է Գերմանիայում գործող «Միություն՝ ընդդեմ ցեղասպանության» կազմակերպությունը՝ «Քուրդիստանցի ուսանողների միության» հետ: Միջոցառմանն աջակցում են Ֆրանկֆուրտի Ավետարանչական հոգեւոր խորհուրդը, Բեռլինում գործող «Սպառնալիքի ենթակա ժողովուրդների միության» հայաստանյան համակարգող խումբը, «Թուրքիա-Գերմանիա մարդու իրավունքների միությունը» եւ Հեսսենի մարզի հայկական մշակութային կենտրոնը:

Ցուցահանդեսի նպատակը Հայոց ցեղասպանության վրա դրված թուրքական տաբուի վերացմանը նպաստելու, Թուրքիայի մերժողական դիրքորոշումն այդ հարցում դատապարտելու միջոցով հայ եւ թուրք ժողովուրդների միջեւ հետագա երկխոսության նախադրյալների ստեղծումն է: Ի դեպ, կազմակերպիչները ցուցահանդեսին զուգահեռ նաեւ կլոր սեղան են կազմակերպում: Հայաստանից հրավիրվել է Ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի տնօրեն, պատմագիտության դոկտոր Լավրենտի Բարսեղյանը: Նա միաժամանակ որպես պատվավոր հյուր կմասնակցի ցուցահանդեսի բացմանը:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Հեյդար Ալիեւը խուսափեց Դիք Չեյնիի եւ Ռիչարդ Արմիթաջի հետ հանդիպումներից

Իսկ Թուրքիայի ղեկավարությունը դժգոհ է Ալիեւի Ռուսաստան այցելությունից

«Մեր արտաքին քաղաքականության մեջ աներեւակայելի բաներ են կատարվում: Մեկը մյուսին են հետեւում թուրքական քաղաքական վերնախավի բարձրաստիճան ներկայացուցիչների այցելություններ (թուրքալեզու հանրապետությունների հետ կապերի պետնախարար, Թուրքիայի խորհրդարանի նախագահ) Ադրբեջան այն ժամանակ, երբ երկրի ղեկավարն արտերկրում է... Այժմ Հեյդար Ալիեւը ԱՄՆ-ում է: Փոխնախագահ Դիք Չեյնին եւ պետքարտուղարի տեղակալ Ռիչարդ Արմիթաջը ցանկություն են հայտնում նրան հանդիպելու, մինչդեռ Հեյդար Ալիեւը Նյու Յորքից Վաշինգտոնի փոխարեն ուղեւորվում է Քլիվլենդ», փետրվարի 6-ի համարում գրում է Բաքվի «Զերկալոն» «Հեյդար Ալիեւը դադար է տալիս, որպեսզի չդառնա մեծ աշխարհաքաղաքական խաղի զոհը» հոդվածում:

Հոդվածագիրը նկատում է, որ Հ. Ալիեւի պետական այցը Մոսկվա եւ Գաբալայի ՌՏԿ-ի 10-ամյա վարձակալության հանձնելը Ռուսաստանին մտահոգություններ են պատճառել ԱՄՆ-ին եւ Թուրքիային: «Ռուսաստանին, որպես տարածաշրջանային տերության, ԱՄՆ-ը ճանաչում է, եւ Կովկասի, Կենտրոնական Ասիայի, Մերձավոր Արեւելքի խնդիրները կարգավորելու ընթացքում Վաշինգտոնը պատրաստակամ է խորհրդակցելու Մոսկվայի հետ, բայց ոչ այն աստիճանի, որ տարածաշրջանի նկատմամբ վերահսկողությունը լիովին զիջի Ռուսաստանին: Այսինքն Սպիտակ տունը չի կարող թույլ տալ, որ Ռուսաստանի տարածաշրջանային քաղաքականության ակտիվացումը վերջ ի վերջո հանգեցնի Կովկասից ԱՄՆ-ի հեռացմանը: Վաշինգտոնը նախագահ Բուշի եւ Կ. Ռայսի շուրթերով հայտարարում է, որ պատրաստվում է պատժել Ռուսաստանի մերձավոր դաշնակիցներ Իրանին, ԿԺԴՀ-ին, քանի վերջիններս հովանավորում են միջազգային ահաբեկչությունը: Ի պատասխան Ռուսաստանը վարչապետ Մ. Կասյանովի շուրթերով հայտարարում է, որ Մոսկվան մտադիր չէ հրաժարվել Իրանին զենքեր վաճառելու պայմանագրերից: Այս պայմաններում, երբ ԱՄՆ-ը, ըստ էության, ռազմական գործողություններով սպառնում է Իրանին, Հեյդար Ալիեւը նախապատրաստվում է պաշտոնական այց կատարել Թեհրան: Եվ այսպես, ակնհայտ է Ադրբեջանի արտաքին քաղաքականության մեջ շեշտադրումների փոփոխությունը», գրում է «Զերկալոն»:

Թերթը նկատում է, որ Թուրքիան ունի իր պատճառները դժգոհելու պաշտոնական Բաքվի գործողություններից: «Բանն այն է, որ, ի տարբերություն ԱՄՆ-ի, Գաբալայի ՌՏԿ-ի համաձայնագրի ստորագրումն արմատապես հակասում է Անկարայի շահերին, քանի որ հնարավորություն է տալիս Ռուսաստանին ամբողջությամբ վերահսկելու թուրքական ռազմաօդային ուժերի բոլոր գործողությունները: Բավական է պարզապես ծանոթանալ թուրքական առաջատար թերթերի վերնագրերին, որոնք, ի դեպ, առանց կառավարության թույլտվության երբեք բարեկամական պետության հանդեպ լայնածավալ քարոզչական արշավ չեն ծավալում, որպեսզի պարզ լինի, թե որքան է Թուրքիայի ղեկավարությունը դժգոհ Հ. Ալիեւի Ռուսաստան այցելությունից», գրում է «Զերկալոն», ընդգծելով, որ Ադրբեջանի նախագահը թուրք եւ ամերիկացի բարձրաստիճան պաշտոնյաների հանդիպումներից խուսափում է այն պարզ պատճառով, որ նրանց ասելիք չունի:

«Շատ հնարավոր է, որ թուրք բարձրաստիճան պաշտոնյաները, որոնց մասին հիշատակել ենք վերեւում, այս պահին նույնպես չեն փափագում հանդիպում Ադրբեջանի ղեկավարի հետ: Չէ որ նրանց համար դժվար չէր մի քանի օրով հետաձգել Բաքու այցելությունները: Սա կարող է նշանակել պաշտոնական Անկարայի կողմից Հ. Ալիեւի քաղաքականության հանդեպ դժգոհության արտահայտություն: Բացի այդ, չի բացառվում, որ թուրքական կողմը այս այցելություններով փորձում է պարզել՝ արդյոք բոլո՞րն են Ադրբեջանի կառավարությունում համաձայն երկրի արտաքին քաղաքականության փոփոխության շեշտադրումներին», եզրափակում է «Զերկալոն»:

Թ. Հ.

ԱՄՆ-ը եւ Ռուսաստանը կստորագրեն սպառազինությունների կրճատման պայմանագիր

ԱՄՆ-ը ուզում է Ռուսաստանի հետ նոր պայմանագիր ստորագրել ռազմավարական սպառազինությունների վերահսկման վերաբերյալ եւ այլեւս չի պնդի, որ այն կնքվի ոչ պաշտոնական ձեւով: Այդ մասին երեկ հայտարարեց Միացյալ Նահանգների պետքարտուղար Քոլին Փաուելը:

Ելույթ ունենալով Սենատի արտաքին գործերի հանձնախմբում՝ արտաքին քաղաքական գերատեսչության ղեկավարը նշեց, որ նախագահներ Ջորջ Բուշը եւ Վլադիմիր Պուտինը որոշել են կտրուկ նվազեցնել իրենց երկրների հարձակողական ներուժը: Փաուելի խոսքերով, Վաշինգտոնն այլեւս չի առարկում համաձայնությունները պաշտոնական համաձայնագրով վավերացնելու Մոսկվայի պահանջի դեմ: Ինտերֆախս գործակալությունը մեջբերում է Փաուելի այն խոսքերը, որ նոր համաձայնագիրն, ամենայն հավանականությամբ, «կդառնա իրավաբանորեն պարտավորեցնող փաստաթուղթ»:

Փաուելի կարծիքով, դա կարող է լինել գործադիր իշխանության համաձայնագիր: Նա ընդգծեց, որ ԱՄՆ-ը եւ Ռուսաստանը ներկայումս ուսումնասիրում են պայմանագիրն «իրավաբանորեն պարտավորեցնող եւ օրինակարգված» դարձնելու լավագույն եղանակները:

Պ. Ք.

Ռուսլան Գելաեւը Պանկիսում է կամ մեկնել է Բաքու

Հայտարարել է Վրաստանի պետանվտանգության նախարարը

Վրաստանի պետանվտանգության նախարար Վալերի Խաբուրձանիան հայտարարել է, որ չեչեն դաշտային հրամանատար Ռուսլան Գելաեւը կարող է շարժվել Պանկիսի կիրճով: Միեւնույն ժամանակ, «Ֆրայմ նյուս» գործակալությանը տված հարցազրույցում Խաբուրձանիան ասել է, որ Գելաեւի մասին տեղեկատվությունը փոփոխական է:

Նրա խոսքերով, ստացված տվյալներով Գելաեւը եղել է Պանկիսում, այլ տվյալներով՝ մեկնել է Բաքվի ուղղությամբ: Պետանվտանգության նախարարը վստահաբար հայտնել է, որ կիրճում չեչեն գրոհայինների թիվը չի գերազանցում հազարը:

Իսկ ահա Վրաստանի պաշտպանության նախկին նախարար Թենգիզ Կիտովանիի տվյալներով, Պանկիսում ապաստան են գտել երկու հազար չեչեն գրոհայիններ: Կիտովանին կանխատեսում է, որ Ռուսաստանն առանց պաշտոնական Թբիլիսիի հետ համաձայնության, պատրաստվում է կիրճում չեչեն գրոհայինների դեմ սկսել հակաահաբեկչական գործողություններ:

Իսրայել. Կա՞ այդպիսի պետություն

Ճապոնական «Ֆուջի» ընկերությունը հրատարակել է սքանչելի ձեւավորված, գունազարդ օրացույց՝ 2002 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության կապակցությամբ եւ ուղարկել աֆրիկյան երկրներ:

Օրացույցում զետեղվել է Աֆրիկայի եւ Մերձավոր Արեւելքի մեծ քարտեզը, որում տեղ են գտել բոլոր պետությունները իրենց մայրաքաղաքներով: Միայն Իսրայելը՝ մայրաքաղաք Երուսաղեմով, դուրս է մնացել այդ քարտեզից: Ճապոնիայում Իսրայելի դեսպանատան աշխատակիցը պատմել է. «Ստացանք մի գեղեցիկ ու տոնական օրացույց եւ այնքան հիացանք, որ որոշեցինք նրանում զետեղված քարտեզը շրջանակի մեջ առնել եւ կախել գրասենյակում: Հանկարծ նկատեցինք, որ Իսրայելն ու Երուսաղեմը քարտեզում նշված չեն: Դա մեզ շատ վշտացրեց ու անհանգստացրեց, քանի որ օրացույցի հեղինակը ճապոնական ընկերությունն է, որը, թվում է, չպետք է գործեր արաբական աշխարհի թելադրանքով»:

Դեսպանատան աշխատակիցները պատրաստվում են բողոքի նամակ հղել «Ֆուջի» ընկերությանը՝ Իսրայելին նման «բացառության» արժանացնելու համար, որը մեծ տհաճություն է պատճառել իրենց: Իսրայելի արտգործնախարարության լրատվական աղբյուրները հայտնել են, որ նման բան կարող էր մտահղացվել եւ իրագործվել միայն որեւէ մեծ կոնցեռնում՝ արաբական երկրների սպառողներին սիրաշահելու նպատակով: Իսրայելում «Ֆուջի» ընկերության մասնաճյուղի ղեկավարի կարծիքով, այս նախաձեռնության հեղինակներն արաբական երկրներից մեկի գործակալներն են, որովհետեւ օրացույցը պաշտոնական չէ: «Ֆուջի» ընկերությունը Իսրայելի հետ սկսել է աշխատել 1966 թվականից:

Ռ. Պ.

Թեհրանը Վաշինգտոնին համագործակցության կոչ է անում

Իրանի իշխանությունները ԱՄՆ կառավարությանը կոչ են արել համատեղ ջանքերով ձերբակալելու Աֆղանստանից Իրանի տարածք ներխուժած «Ալ Ղաիդա» ահաբեկչական կազմակերպության գրոհայիններին: Արտգործնախարար Քամալ Խարազին, համաձայն ԻՌՆԱ գործակալության, հայտարարել է. «Իրանի մասին բացասական տեղեկատվություն տարածելու փոխարեն լավ կլիներ ԱՄՆ-ը մեզ տրամադրեր տվյալներ մեր երկրի տարածքում գրոհայինների մասին»: Իրանի արտաքին գերատեսչության ղեկավարը խոստովանել է, որ Իրանը ի վիճակի չէ լիովին վերահսկելու Աֆղանստանի հետ 900 կմ երկարությամբ սահմանը:

Արտգործնախարար Խարազին կտրականապես հերքել է ԱՄՆ-ի այն հայտարարությունները, համաձայն որոնց իբր Իրանն աջակցում է Աֆղանստանի Թալիբան շարժման եւ «Ալ Ղաիդա» ահաբեկչական կազմակերպության գրոհայիններին: ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանին հղած նամակում Խարազին հերքել է, թե Իրանն արտադրում է միջուկային, քիմիական եւ կենսաբանական զենքեր:

Արդի հայ գրականության անփառունակ վիճակը

Վերջին տասնամյակում հսկայական նյութ հավաքվեց գրողների համար՝ նոր երկեր ստեղծելու նպատակով: Սակայն գրական տարբեր ժանրերի զարգացման փոխարեն աչքի ընկավ միայն հրապարակախոսությունը: Թեկուզ գոյություն ունեցող սոցիալ-քաղաքական պայմաններում առանց չափազանցության պետք է ընդգծել, որ մեր երկրի համարյա յուրաքանչյուր երկրորդ քաղաքացի օժտված է այդ շնորհով: Այնինչ հայ գրողն իր մենաշնորհով պետք է լինի ավելին, քան հաճախ անհեթեթ ճառերով հանդես եկող ամենախելամիտ քաղաքացին ու քաղաքագետը: Ու երբ նկատենք, որ կել ժողովրդի ճաշակը, նոր ճաշակ ներշնչել նրան, ապա հավաստացնենք, որ ծախողվել ենք ազգովին: Վաղն էլ մեր թարգմանիչներից ոմանք պատվերով կթարգմանեն այդ գրամոլների գործերն օտար լեզուներով, եւ աշխարհը ոչ միայն հեգնանքով կնայի մեզ, այլեւ կասկածանքով հայացք կձգի մեր գրական մնայուն արժեքների վրա: Բայց չէ՞ որ այսօր, երբ կյանքը հարուստ է բազմաթիվ թեմաներով, գրողն իր երկերում պետք է արտացոլի հայ ժողովրդի ոչ միայն ցավերը, սոցիալական ծանր վիճակն ու արտագաղթը, այլեւ՝ լավագույն իղձերն ու հաղթանակները: Եվ փոխանակ այս մասին հոգալու՝ բոլորովին վերջերս մի խումբ գրողներ դիմել են կառավարությանը՝ բարելավելու իրենց սոցիալական վիճակը, որպեսզի ժողովրդին տան «գլուխգործոցներ»: Այս առթիվ նույնիսկ արձագանքներ եղան մամուլի էջերում: Սակայն նյութական միջոցներից առավել գրականության նվիրյալները պետք է մտածեն, թե մինչեւ երբ պետք օտարազգի ժողովուրդներին ներկայացնեն հայ գրականությունը՝ «թաքնվելով դասական հեղինակների թիկունքում»: Չէ՞ որ Սեւակի խոսքերով ասած՝ «գրական ամեն մի սերունդ պետք գա միայն իրենն ստեղծելու եւ ոչ թե զբաղվելու ստեղծածի հղկումով, որն անխուսափելիորեն տանում է դեպի ճահճացում»: Ահա այս ուղղությամբ պետք է լրջորեն խորհել: Անշուշտ, անժխտելի է այն փաստը, որ ոչ մի քաղաքակիրթ երկրում գրողն այնպիսի խղճուկ վիճակի մեջ չէ, ինչպես մեր երկրում: Սակայն, միեւնույն է, գրողն արժեքավոր գործ ստեղծում է՝ ծառայելով ոչ թե «փողի քսակին», այլ՝ հարազատ ժողովրդին: Եվ հայ գրականության դասական դեմքերից ոչ մեկը նյութապես ապահովված չէր, որ ստեղծեց մեր ազգի համար մնայուն ու բազմարժեք երկեր: Ահա ինչու հայ գրողը հասարակության մեջ աստիճանաբար կորցնում է իր հեղինակությունը: Ու դեռ մի կողմից էլ գրողներից շատերը ոչ միայն իրար չեն հարգում, այլ գերագույն ճիգեր են թափում ոչնչացնելու միմյանց:

Տեղին է այս առթիվ հիշատակել Հովհ. Թումանյանի խոսքերը. «Մի քննադատ կա, որ վերջնականապես որոշում է ապրող եւ մեռնող գործերը, դա ժամանակն է»: Չէր խանգարի, հայ գրողները մտաբերեին այս:

Ահավասիկ, հայ գրականության տխուր վիճակի դիրքերից պետք խոսել նաեւ գրականագիտության շուրջը: Եթե մամուլում երբեմն հանդիպում ենք գրաքննադատական հոդվածների, ապա դրանց հեղինակները լրագրողներն են: Մեր գրականագետները, չգիտես ինչու, տարիներ շարունակ հիմնականում վերլուծում են պատմության գիրկն անցած դասական հեղինակներին, իսկ ովքե՞ր պետք գրեն ներկա ժամանակների մասին: Այնինչ հայտնի է, որ գրական մոտ անցյալում գրաքննադատները մերկացնող հոդվածներով հանդես էին գալիս Չարենցի, Սեւակի պոեզիայի դեմ՝ գովաբանելով միջակություններին: Այս օրերին էլ, թեեւ չկան գրական այդ հսկաները, սակայն շարունակվում են գրական միջակությունների մեծարման բեւեռ ավանդույթները: Ու գրաքննադատության փոխարեն կարծես զարգացել է մի «նոր ժանր»՝ «փառաբանությունը»: Օրեցօր ավելանում է հոբելյանների ու գրքերի շնորհանդեսների թիվը: Շատերն ուզում են «մեծություն» ճանաչվել: Եվ որպես կանոն՝ նման հանդեսներ կազմակերպում են հիմնականում պաշտոն ու փող ունեցող մարդիկ: Այդ տեսանկյունից են բախվում նաեւ գրական մրցանակները: Իհարկե, խոսքս չի վերաբերվում թվով քիչ այն գրողներին, որոնք իսկապես ինչոր չափով արժեք ներկայացնող գործեր են ստեղծում: Եվ եթե գրական աշխարհում տիրող այս անփառունակ վիճակի մասին ոչ ոք լրջորեն չիոգա, ապա նոր սերունդը 21-րդ դարի գրականության մասին կարծիք կազմել չի կարող, քանզի 20-րդ դարի գրականության դիմաց վաղուց վերջակետ է դրված:

վերջին տարիներին սնկի պես ինչքան է աճել հրատարակչությունների ու տպարանների թիվը, ապա պետք է եզրահանգել, որ ավելացել է ինչպես գրողների ու գրքերի, այնպես էլ ընթերցողների թիվը: Դժբախտաբար, սա թյուր հետեւություն է: Եթե քանակի մասին է խոսքը, անշուշտ, արհեստականորեն աճել է եւ գրողների, եւ գրքերի քանակը: Ինչո՞ւ, որովհետեւ Գրողների միության շարքերը կարող են ընդունվել պատահական մարդիկ, ովքեր ներկայացնում են իրենց անարժեք գործերը: Եվ նման անպետք գրքերով այնքան են լցված գրախանութները, որ անգամ գրադարակների պակասություն է զգացվում: Բայց ո՞ւմ համար են գրվում այդ գրքերը, երբ մեր հանրապետությունում կրճատվել է ինչպես գրախանութների, այնպես էլ ընթերցողների թիվը: Իսկ ընթերցասեր հասարակության այն փոքր մասը, որ ժամանակին կարդում էր Րաֆֆի, Զորյան, Դեմիրճյան, Թումանյան, Իսահակյան, Շիրազ, Սահյան, հիմա բոլորովին ցանկություն չունի ընթերցելու, քանզի հոգնել է գրամոլների ստեղծած երկերի կողքին մեծարժեք գործեր փնտրելուց: Պատճառն այն է, որ փոքրիշատե կարեւորություն ներկայացնող երկերը միայն տեքով գիրք հիշեցնող պարանքների շուկայում համարյա չեն երեւում, մանավանդ եթե դրանք չեն ունենում փայլուն ու գունավոր տեք: Եվ եթե ճիշտ է այն, որ գրողի խնդիրն է հղ-

ԺԱՆՆԱ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու

«Ճակատագրից փախուստ չկա»

Լույս է տեսել տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ Երջանիկ Սաակյանի «Ճակատագրից փախուստ չկա» փաստավավերագրական, ինքնակենսագրական վեպը: «Ամեն կենդանի շունչ աշխարհ գալու պահին ունենում է իր ճակատագիրը: Ասված է որոշում այն, նրա կամքով ու գիտությամբ էլ կատարվում է ամեն ինչ: Ճակատագրից փախուստ չկա. տակավին մանուկ հասակում հարյուրամյա տատից լսած այս խոսքերն անջնջելի դրոշմվելով եւ ավելի քան կես դար կենդանի մնալով հիշողության մեջ՝ ի վերջո բնաբան են դարձել այսօր արդեն 60-ամյակը բոլորող Երջանիկ Սաակյանի «Ճակատագրից փախուստ չկա» գրի համար, որը նրա գեղարվեստական երկրորդ ամփոփ աշխատանքն է: Առաջինը, որ հրատարակվել է 1998-ին, «Հավատարմություն եւ ազնվություն» ժողովածուն է, որն ամբողջացնում է հեղինակի՝ տարբեր տարիների գրած պատմվածքները: Վերջերս հեղինակը տպագրության է ներկայացրել երրորդ գիրքը: Իսկ գիտական հասարակայնությանը Ե. Սաակյան հեղինակը հայտնի է տնտեսագիտական երկու մենագրություններով եւ 40-ից ավելի գիտական հոդվածներով:

«Ճակատագրից փախուստ չկա» վեպը հասցեագրված է ընթերցող լայն լսարանին: Այն սովորական մի կյանքի պատմություն է՝ լի բազում անակնկալներով, հետաքրքրական ու գրավիչ, տագնապալից իրադարձություններով, երբեմն էլ «բարդ պատասխանատվություններով», որոնցից եւ ոչ մեկը, սակայն, հեղինակի համար մահացու չէ: Կյանքի, որի յուրաքանչյուր պահը, ըստ հեղինակի, ի վերուստ կանխորոշված է նախախնամությամբ ու տնօրինվում է ճակատագրի կողմից: Այն ուղին, որ անցնելու էր հեղինակ-հերոսը եւ այն բոլոր մարդիկ ու իրադարձությունները, որոնց նա հանդիպելու էր այդ ճանապարհին, արդեն իսկ ուրվագծված էին եւ նրան «հայտնվել են» պատանի հասակում Մանուկ տատու նրա առաջին ու վերջին որսի՝ «չարդախ» երազներով, անտառի պատես հսկա եղջերուի վճիտ աչքերում:

Հեղինակը գունեղ խոսքեր չի փնտրում՝ տպավորիչ դարձնելու ներկայացվող դրվագները: Նրա պատումի լեզուն եւ ոճն անպաճույճ ու պարզ են, անցումները՝ սահուն, մատչելի: Գործողությունները զարգանում են ժամանակին համընթաց, միջավայրը փոխվում է, հայտնվում են նոր դեմքեր, եւ ամեն մեկն իր տեղում է՝ իր բնույթով, իրեն տրված գնահատականով, որ ստեղծում է ընթերցողն ինքը: Վերջինիս «հնարավորություն է ընձեռվում» հայտնվելու իրեն անծանոթ միջավայրում, առանց ճիգ գործադրելու մտերմանալու նրան, ծանոթանալու եւ ճանաչելու հայրենի երկրի գողտրիկ անկյուններից մեկին՝ Տավուշ չնաշխարհիկ բնաշխարհին, նրա մարդկանց բնավորություններն ու սովորույթները: Ծննդավայրի հանդեպ հեղինակի անանց սերն անթաքույց է եւ արտահայտվում է առանց խոստովանությունների վկայակոչման: Այն փոխանցվում է հայրենի եզերքի՝ հարազատ գյուղի, այն շրջապատող բարդուտ անտառների, սարերի ու ձորակների, գյուղական պարզ կենցաղի տրտմությունների նկարագրությամբ: Թերեւս յուրօրինակ այդ ներկայացումն էլ գրքին հաղորդում է ճանաչողական նշանակություն:

Գրքում հաճախ կարելի է հանդիպել հեղինակի կենսափիլիսոփայությանը, որով նա ամրագրում է ասածը: Ահա «Ճակատագրին ընդառաջ» առաջին գլխում, ուր ներկայացվում է առաջին սիրո՝ պատանեկան մաքրամաքուր զգացմունքի հայտնությունը Սեդա հրաշագեղ աղջկա տեսքով, 16-ամյա պատանին մտորում է. «Սերը ուղեցույց ջահ է, որը լուսավորում է խավարն ու մառախուղը, եւ խարույկի կրակ է, որը տաքացնում է անծրեւին ու ցրտին, եւ ազնվացնող բոց է, որն այրում է ողջ վատը, եւ հրաշագործ ուժ է, որ մարդուն մղում է անօրինակ սխրանքի, որովհետեւ զգացմունքն ավելի զորեղ է մտքի սառը դատողություններից: Ուժեղ է սերը, ուրեմն ընդունակ է մարդ անձնազոհության»:

Բայց պատրաստ լինելով նման անձնազոհության՝ հերոսն անվճռականության, մերժումի վախի պատճառով հավիտյան կորցնում է անդրանիկ սիրուն, որը, սակայն, նրա սրտում անթեղված է մնում եւ տասնամյակներ անց, կարծես մի հանդիպման ժամանակ վերստին բոցկլտում է:

Ընթերցողը երբեմն հանդիպում է նաեւ հանրածանաչ դեմքերի, հեղինակի հետ մտովի առնչվում է նրանց հետ, նորովի «բացահայտում» նրանց:

Իսկ կյանքը շարունակվում է, եւ կյանքի օրենքով սահմանված իր դերով երբեմն էլ նրանից դուրս ապրող հեղինակին ընթերցողը հետեւում է տարբեր իրավիճակներում՝ մե՛րթ որոնումների, ոգեւորությունների ու հիասթափությունների, մե՛րթ տառապանքի ու վերելքի ճանապարհներին: Եվ մաղթում է նրա վիրահատված սրտին առողջություն, իսկ ստեղծագործ գրչին՝ բեղմնավորություն:

ԱՆԱՀԻՏ ԲՐՈՒՏՅԱՆ

Այստեղ հղկվում է շնորհը

Փ. Թերլեմեզյանի անվան գեղարվեստի ուսումնարանը 80 տարեկան է

20-րդ դարի սկզբին՝ 20-ական թթ. Հայաստանում մեծ ուշադրություն դարձվեց նաեւ մշակութային-կրթական գործին: Բացվեցին մի շարք միջնակարգ-մասնագիտական ուսումնական հաստատություններ, որոնց նպատակն էր միջնակարգ կրթությանը զուգահեռ սովորողներին տալ որեւէ նեղ մասնագիտացում:

1922 թ. փետրվարի 1-ին բացվեց (իսկ որոշումը եղել էր 1921-ին) նաեւ Երեւանի կենտրոնական գեղարվեստական-տեխնիկական (արդյունաբերական) դպրոցը, որը դարձավ հանրապետությունում արվեստի զարգացման օջախներից մեկը: Այդ կրթօջախի կազմակերպման, զարգացման համար կարեւորվեց եւ այն, որ Հայաստանից դուրս ապրող, ստեղծագործող բազմաթիվ հայ վարպետներ հաստատվեցին Հայաստանում եւ սկսեցին դասավանդել այնտեղ:

Բացման տարվանից գեղարվեստական-տեխնիկական դպրոցն ուներ 4 բաժին՝ նկարչական, քանդակագործական, ոսկերչական եւ բրուտագործական: 1924 թ. ավելանում են նաեւ 2 բաժիններ՝ ասեղնագործական եւ գունանկարչական: Առաջին երկու տարիներին դպրոցն ուներ 165 աշակերտ, որոնց հետ պարապում էին արդեն անվանի եւ ճանաչում ունեցող թվով 17 դասախոսներ՝ Ս. Առաքելյանը, Մ. Սարյանը, Ս. Աղաջանյանը, Գ. Գյուրջյանը, Հ. Կոջոյանը եւ այլք: Այս մեծ արվեստագետների սիրո, նվիրվածության, իրենց փորձն ու հմտությունն ուրիշներին փոխանցելու ձգտումը դարձան հիմք դպրոցի բարձր վարկանիշի համար ի սկզբանե:

1938 թ. դպրոցն անվանակոչվեց Փ. Թերլեմեզյանի անվան գեղարվեստի ուսումնարան: Ինչո՞ւ Փ. Թերլեմեզյանի անունով: Հավանաբար դրանով Հայաստանի կառավարությունը ցանկացավ իր երախտագիտությունն արտահայտել նկարչին՝ այն մարդուն, որը, տասնյակ տարիներ ապրելով եւ ստեղծագործելով տարբեր երկրներում, արժանանալով օտարների հիացմունքին եւ մրցանակներին, ի վերջո հանգրվան ընտրեց մայր հայրենիքը եւ տաս գործ արեց իր հայրենիքում: Հիշենք թեկուզ այն, որ տաղանդավոր նկարիչը դեռ 1924 թ., Ամերիկայում ապրած տարիներին, կտակ էր ծեւակերպել՝ իր մահից հետո դրամական եւ նյութական ողջ ունեցվածքը նվիրել Հայաստանի թանգարանին:

1925 թ. Ամերիկայի «Հայ կրթական հիմնարկությունը» գնեց եւ Հայաստանին նվիրեց Փ. Թերլեմեզյանի նշանավոր կտավը՝ «Կոմիտաս վարդապետը», որը նկարվել էր «Քեօթահիո հանքային ջուրերու մօտ»: Այս կտավը հոգեհարազատ է մեզ նաեւ այն առումով, որ պատկերված է Կոմիտասը բնականից (ոչ հիշողությամբ), երբ նկարիչն ու երաժիշտը միասին էին եւ հանգստանում էին Քյոթահիայում:

Փ. Թերլեմեզյանի գեղարվեստի ուսումնարանը դարձավ այն դարբնոցը, ուր իրենց մասնագիտական կոփվածքն էին ստանում նկարչի կոչում ունեցող եւ նկարելու ցանկություն երիտասարդները: Ուսումնարանի շրջանավարտների մեջ տաս-տաս են մեր կերպարվեստի ու քանդակագործության մեջ հայտնի անուններ:

Այսօր էլ, դժվարին պայմաններում (հատկապես շենքային անհարմարությունների) ուսումնարանը՝ պահպանելով տարիների ավանդույթները, ապրում է ստեղծագործական լիարժեք կյանքով:

ԱՍՅԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Գիտահետազոտական աշխատանքների օգտագործման եւ հրապարակման բաժնի առաջատար արխիվագետ

Մ. Նահանգներից հիասթափված կինոբեմադրիչը

Ամերիկյան անվանի կինոբեմադրիչ Ռոբերտ Ալտմանը Լոնդոնի «Թայմս» շաբաթաթերթին տված հարցազրույցում մեծ հեգնանքով ու արհամարհանքով է խոսել Մ. Նահանգների ներկայիս վարչակազմի եւ նախագահ Ջորջ Բուշի մասին: «Ամերիկյան դրոշն ինձ կատակ է հիշեցնում, իսկ վարչակազմը՝ մեծ հակակրանք առաջացնում: Դժվար է հավատալ, որ Բուշն ընդունակ է ղեկավարել նույնիսկ բեյսբոլի թիմ... Նա խոսել անգամ չգիտի, ես պարզապես ամաչում եմ նրա փոխարեն», ասել է Ալտմանը: Վերջին ֆիլմը՝ «Գոսֆորդ պարկը», նկարահանելու ընթացքում երկար ժամանակ ապրելով Լոնդոնում, նա կարծես կորցրել է սերը հայրենի երկրի նկատմամբ եւ ամերիկյան դրոշի աստղերն ու գծերը տեսնելու փոխարեն՝ նախընտրում է տեսնել միայն աստղեր: Այնքան խորն է Ալտմանի զայրույթը Բուշի վարչակազմի նկատմամբ, որ նրան ստիպում է խորհել Լոնդոնում մշտական բնակություն հաստատելու մասին: «Մ. Նահանգներում կորցնելու ոչինչ չունեմ», խոսքն ավարտել է տաղանդաշատ կինոբեմադրիչը: Ամերիկյան «Ոսկե գլոբուս» մրցանակաբաշխության ժամանակ Ռոբերտ Ալտմանը վերջերս արժանացել է «Լավագույն կինոբեմադրիչ» մրցանակին՝ վերջին ֆիլմի նկարահանումների համար:

Ռ. Պ.

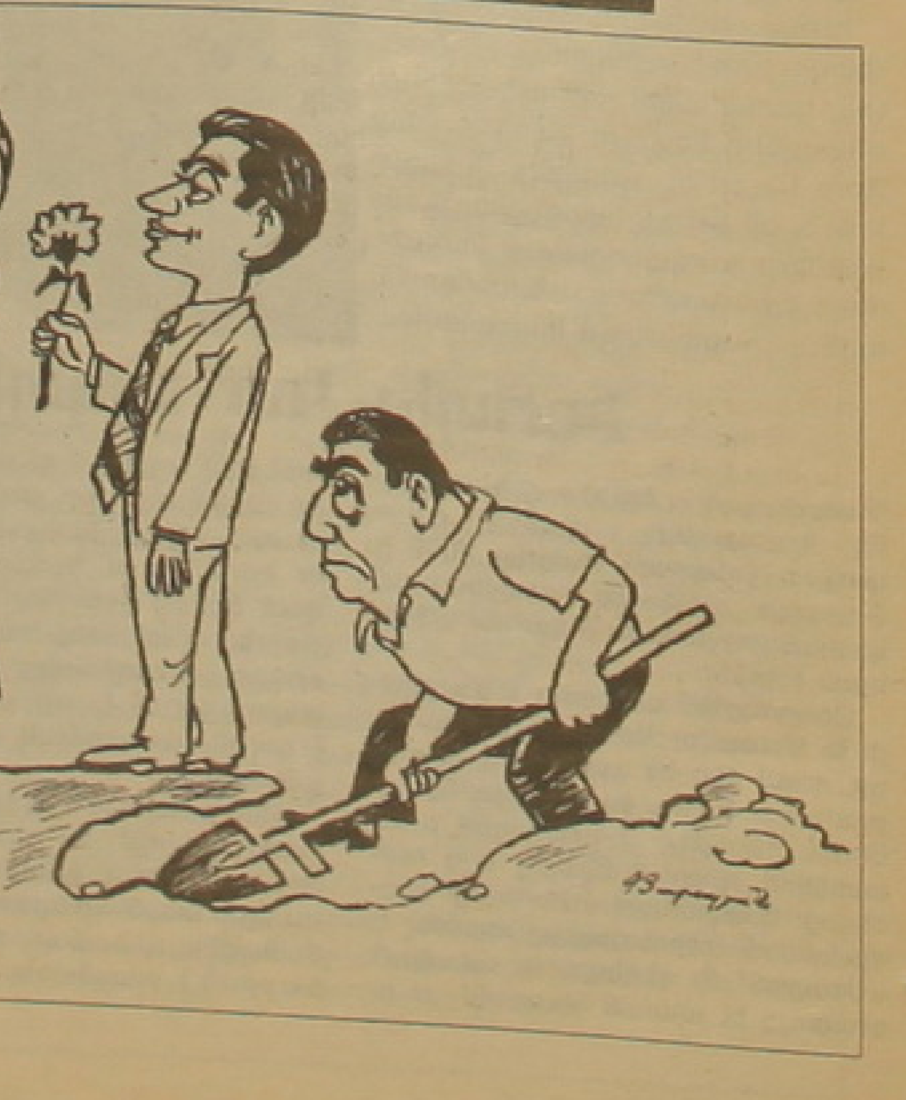

սահմանադրական

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության կարծիքը եւ առաջարկությունները ՀՀ նախագահի կողմից Ազգային ժողով ներկայացված՝ ՀՀ Սահմանադրության փոփոխությունների նախագծի վերաբերյալ

1. Նախագծի 5-րդ հոդվածի առաջին մասում, ի տարբերություն գործող Սահմանադրության, օրենսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանությունների տարանջատման հիման վրա պետական իշխանության իրականացման սկզբունքը լրացված է այդ իշխանությունների՝ միմյանց հավասարակշռելու սկզբունքով: Օրենսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանությունների տարանջատումն ինքնանպատակ չէ: Այս սկզբունքը ենթադրում է դրանց անկախություն միմյանցից, ինչն ըստ էության նպատակ ունի ապահովել պետական իշխանության արդյունավետ իրականացումը: Մյուս կողմից պետական իշխանության արդյունավետ իրականացման կարեւոր պայմաններից է իշխանության գերկենտրոնացման բացառումը: Մեր համոզմամբ իշխանության գերկենտրոնացումն անհրաժեշտ է դիտարկել որպես 2-րդ հոդվածով ամրագրված՝ իշխանությունը ժողովրդին պատկանելու սկզբունքին ռեալ սպառնալիք, քանի որ նման պարագայում առավել, քան իրատեսական է նույն հոդվածով սահմանված եւ հանցագործություն համարվող՝ իշխանության յուրացումը որեւէ կազմակերպության կամ անհատի կողմից: Միեւնույն ժամանակ իշխանության տարանջատումն ինքնըստինքյան չի կարող բացառել իշխանության գերկենտրոնացման վտանգը եւ հենց այս պարագայում էլ այն լրացվում է իշխանությունների հավասարակշռման սկզբունքով: Այս երկու սկզբունքները, լրացնելով միմյանց, հանդիսանում են անհրաժեշտ եւ բավարար պայման, իշխանությունների գործառույթային տարանջատման, դրանց գործունեության որոշակի ուղղվածության եւ ըստ այդմ՝ իշխանության իրականացման ձեւի, եղանակի, միջոցի իրավական որակման համար: Այսպես, իշխանության իրականացումը պարտադիր չէ, որ խախտի իշխանությունների տարանջատման սկզբունքը, սակայն այդ իրականացումը կարող է ճանաչվել հակասահմանադրական՝ իշխանությունների հավասարակշռման սկզբունքի խախտման հիմքով:

2. Նախագծի 6-րդ հոդվածի 5-րդ մասը, մեր պատկերացմամբ, վերանայման կարիք ունի հետեւյալ պատճառով: ՀՀ օրենքների ուժի մեջ մտնելու համար սահմանված է պարտադիր հրապարակման պահանջ (նույն հոդվածի նախորդ մասը), իսկ միջազգային պայմանագրերի ուժի մեջ մտնելու համար բավարար է համարվում միայն դրանց վավերացումն ու հաստատումը: Մինչդեռ ՀՀ միջազգային պայմանագրերը կարող են նախատեսել մարդու որոշակի իրավունքների սահմանափակում, սահմանել որոշակի իրավունքներ կամ պարտականություններ, օրինակ թույլատրվում է ՀՀ քաղաքացուն հանձնել այլ պետության ՀՀ միջազգային պայմանագրերով նախատեսված դեպքերում (Նախագծի 11.3 հոդվածի 3-րդ կետ), ՀՀ մի շարք միջազգային պայմանագրերով սահմանված է կրկնակի հարկումը բացառող դրույթներ եւ այլն: Նպատակահարմար է քննարկել միջազգային պայմանագրերի համար՝ հրապարակումից հետո ուժի մեջ մտնելու պահանջի սահմանման հարցը:

3. Նախագծի 7.1 հոդվածում՝ պետության կողմից Հայ առաքելական եկեղեցու իրական դերի գնահատման, ճանաչման սահմանադրական բնութագրումն ու ամրագրումը դրվատանքի է արժանի, քանի որ այն տուրք է հայ ժողովրդի պատմական անցյալի իրական ճշմարտությանը: Նույն հոդվածում՝ Պետության կողմից՝ օրենքով սահմանված կարգով գործող բոլոր կրոնական կազմակերպությունների գործունեությունը երաշխավորելու դրույթներ ներառելը հանդիսանում է դավանանքի ազատության երաշխիք:

4. Նախագծի 7.2 հոդվածը սահմանում է կարեւոր սկզբունք՝ զինված ուժերի չեզոքությունը: Սահմանադրական այլ սկզբունքների հետ միասին (1, 2, 5 եւ այլ հոդվածներով ամրագրված) այն կհանդիսանա սահմանադրական կարգի պահպանման երաշխիք՝ բացառելով քաղաքական նկատառումներով զինված ուժերի օգտագործումը:

5. Նախագծի 15-րդ հոդվածն առաջին հայացքից կարծես սահմանափակում է մահապատժի՝ որպես բացառիկ պատժամիջոցի կիրառման դեպքերը: Սակայն ներկայացվող խմբագրմամբ՝ «բացառությամբ պատերազմի ժամանակ կամ պատերազմի անխուսափելի սպառնալիքի դեպքում՝ օրենքի հիման վրա:», այն հստակ չէ եւ խորհրդածության տեղիք է տալիս: Այսպես, եթե որոշակիորեն հստակ է «պատերազմի ժամանակ» հասկացությունը, ապա նույնը չի կարելի ասել «պատերազմի անխուսափելի սպառնալիքի դեպքում» հասկացության վերաբերյալ: Հարցը կարեւորվում է այն առումով, որ ներկայացված խմբագրությամբ չափանիշ է սահմանվում հանցագործության օբյեկտիվ կողմի միայն մեկ հատկանիշ (երբ է կատարվում), եւ փաստորեն մահապատիժ կիրառելու դեպքերի սահմանումը բնավ չի պայմանավորվում հանցագործության օբյեկտով (օրինակ՝ սահմանադրական կարգի դեմ ուղղված հանցագործություն, պետական անվտանգության դեմ ուղղված հանցագործություն եւ այլն), կոնկրետ հանցատեսակներով (օրինակ՝ հայրենիքին դավաճանելը, պետական հեղաշրջման փորձ, տեռորիստական ակտ եւ այլն) կամ որոշակի խմբով (օրինակ՝ առանձնապես ծանր հանցագործություններ[1]): Կարելի է ենթադրել, որ ի նկատի է ունեցվում այնպիսի արարքների (հանցագործության) կատարման համար մահապատժի կիրառումը, որոնց հասարակական վտանգավորությունն՝ ի տարբերություն խաղաղ պայմանների, պատերազմի ժամանակ կամ նրա անխուսափելի սպառնալիքի դեպքում շեշտակի բարձրանում է: Փաստացի, հոդվածի ներկայիս խմբագրությունն անփոփոխ թողնելով, կարելի է օրենքով մահապատիժ սահմանել հանցագործության այնպիսի տեսակների համար, որոնց հասարակական վտանգավորությունն ուղղակի կապ չունի պատերազմի կամ պատերազմի ակնհայտ սպառնալիքի հետ: Հոդվածը կարիք ունի խմբագրման հետեւյալ պատճառով. մարդու գերագույն բարիքը կյանքն է եւ ըստ այդմ մարդու հիմնական իրավունքը կյանքի իրավունքն է: Մարդու մյուս բոլոր իրավունքներն ու ազատությունները ածանցյալ են այս իրավունքից, ընդամենը պայմանավորում եւ ուղղված են այդ իրավունքի իրականացմանը՝ արժանապատվության իրավունք, ազատության իրավունք, անձեռնմխելիության իրավունք եւ այլն: Մեր իրականության մեջ առկա է այն տխուր փորձը, երբ մահապատժի կիրառման նկատմամբ Սահմանադրությամբ չեն սահմանվել հստակ չափանիշներ՝ թույլատրելով մահապատժի կիրառում նախատեսել առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար: Արդյունքում այնքան է ընդլայնվել մահապատիժ նախատեսող հանցագործությունների ցանկը, որ այդ պատժամիջոցը բացառիկ բնույթ չի կրել: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Սահմանադրությունը կայուն իրավական ակտ է (Սահմանադրության փոփոխությունները կատարվում են բարդ ընթացակարգով), ապա Սահմանադրությամբ ամրագրելով մահապատիժ կիրառելու դեպքերի սպառիչ ցանկը, կբացառվի այդ ցանկի անհեռատես եւ անհիմն ընդլայնումը[2]: Նման մոտեցում առկա է Նախագծի հաջորդ հոդվածում: Նրանում ներառված՝ անձի ազատության եւ անձեռնմխելիության իրավունքի երաշխիքներ պարունակող որոշակի դրույթներ փաստորեն կարող էին կարգավորվել քրեա-դատավարական նորմերով: Սակայն դրանց ամրագրումը Սահմանադրությամբ բացառում է քրեա-դատավարական օրենքով դրանց փոփոխումը:

6. Նախագծի 16-րդ հոդվածում նախատեսվել են այնպիսի դրույթներ, որոնց սահմանադրական ամրագրումը որոշակի երաշխիք է հանդիսանում մարդու ազատության եւ անձեռնմխելիության իրավունքի իրականացման համար: Կարեւորելով անձի ազատությունն ու անձեռնմխելիությունը, հոդվածում հստակ ամրագրված է անձին ազատությունից զրկելու եւ նրա ազատությունը սահմանափակելու դեպքերի շրջանակը եւ այդ դեպքերում կարեւորվող՝ նրա իրավունքները: Ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ այդ իրավունքների եւ երաշխիքների ամրագրումը Սահմանադրությամբ՝ հաշվի առնելով վերջինիս հարաբերական կայունությունը այլ իրավական ակտերի համեմատությամբ, անփոփոխ կթողնի մարդուն ազատությունից զրկելու դեպքում նրա իրավունքների նվազագույն շրջանակը:

Նշված հոդվածի 6-րդ մասը՝ բովանդակության հստակեցման առումով, անհրաժեշտ է վերախմբագրել հետեւյալ կերպ. «Յուրաքանչյուր ոք ապօրինի ձերբակալման կամ կալանքի տակ պահվելու հետեւանքով իրեն պատճառված վնասի հատուցման իրավունք ունի՝ օրենքով սահմանված հիմքերով եւ կարգով:»: Հակառակ դեպքում անձը, թեկուզեւ գտնվելով ապօրինի ձերբակալված կամ կալանավորված վիճակում, ձեռք է բերում հատուցման պահանջի իրավունք անգամ օրենքով սահմանված հիմքերով եւ կարգով իրեն պատճառված վնասի համար, ինչը անտրամաբանական է:

7. Նախագծի 18-րդ հոդվածի երկրորդ եւ երրորդ մասերով նախատեսված՝ մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտի, ինչպես նաեւ դրա համադրումը անձի՝ մարդու իրավունքների եւ ազատությունների միջպետական մարմիններին դիմելու իրավունքի հետ լուրջ լրացում է: Այն երաշխիք կհանդիսանա մարդու իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության ու իրականացման համար: Գործող Սահմանադրության այս բացը լրացնելը համապատասխանում է միջազգային իրավունքի ընդունված չափանիշներին:

8. Նախագծի 22-րդ հոդվածի 3-րդ, 4-րդ, եւ 7-րդ կետերում ամրագրված են իրավունքի տեսության եւ համաշխարհային պրակտիկայում համընդհանուր ճանաչում գտած սկզբունքներ, որոնք հոդվածի մյուս դրույթների հետ միասին հանդիսանում են քրեական եւ քրեա-դատավարական իրավահարաբերություններում մարդու իրավունքների երաշխիքներ:

9. Նախագծի 23-րդ հոդվածի 3-րդ մասը ամրագրում է մարդու իրավունքը՝ պետական մարմինների կողմից իր վերաբերյալ հավաքագրված տեղեկություններին ծանոթանալու, դրանց ճշգրտում կամ վերացում պահանջելու համար (ոչ հավաստի լինելու կամ ապօրինի ձեռք բերված լինելու դեպքում): Այս իրավունքի ամրագրումը Սահմանադրությամբ կհանդիսանա մարդու անձնական եւ ընտանեկան կյանքը, անունն ու բարի համբավը պահպանելու լուրջ երաշխիք:

Միեւնույն ժամանակ նշված հոդվածի 4-րդ մասի, Նախագծի 24-րդ հոդվածի երկրորդ մասի եւ գործող Սահմանադրության համապատասխան նորմերի միջեւ առկա է էական տարբերություն. նախատեսվում է օրենքով սահմանված անհետաձգելի դեպքերում թույլատրելի համարել մարդու՝ նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական եւ այլ հաղորդումների գաղտնիության իրավունքի սահմանափակումը, ինչպես նաեւ բնակարանի խուզարկությունը, մինչեւ դատարանի որոշումը: Գործող Սահմանադրությամբ նախատեսված՝ նշված իրավունքների սահմանափակումը եւ բնակարանի խուզարկությունը բացառապես դատարանի որոշմամբ կատարելու պահանջը մեր համոզմամբ առավել լուրջ երաշխիք է հանդիսանում մարդու իրավունքները ապօրինի ոտնձգությունից (տվյալ պարագայում՝ որոշակի լիազորություններով օժտված պաշտոնատար անձանց կողմից) պաշտպանելու համար: Անթույլատրելի է նշված փոփոխության կատարումը: Այս հոդվածներում ամրագրված իրավունքների սահմանափակումն անհրաժեշտ է իրավապահ մարմինների կողմից հանցագործությունների կանխմանը եւ բացահայտմանն ուղղված օպերատիվ-հետախուզական աշխատանքների ապահովման համար: Սակայն օպերատիվ-հետախուզական աշխատանքների իրականացումն ինքնըստինքյան բարդ ընթացակարգ է (կատարման ենթակա աշխատանքների փաստաթղթավորում եւ այլն) եւ ցանկացած հիմնավորում, թե կարող են լինել անհետաձգելի դեպքեր, երբ անհրաժեշտ է սահմանափակել մարդու՝ նշված հոդվածներով ամրագրվող իրավունքները առանց դատարանի որոշման անհիմն է: Կարծում ենք, որ նման դրույթը նախատեսելիս հաշվի չի առնվել հետեւյալ հանգամանքը. այդ սահմանափակման իրավունքը վերապահվելու է բավական լայն շրջանակի անձանց (հետաքննության մարմինների, նախաքննության մարմինների եւ նրանց գործունեության նկատմամբ հսկողություն իրականացնող՝ դատախազության պաշտոնատար անձանց), այն դեպքում, երբ այդ անձինք որոշակի առումով ուղղակիորեն «շահագրգռված» են հանցագործությունների բացահայտման գործում՝ նրանց աշխատանքի գնահատականի ուղղակի չափանիշն է համարվում կատարված հանցագործությունների բացահայտումը: Այդ պարագայում, երբ նախքան մարդու իրավունքները սահմանափակելն առկա է այդ սահմանափակման համար բավարար հիմքերի առկայությունը արդարադատություն իրականացնող մարմնի՝ դատարանի կողմից որոշելու իրական հնարավորություն, անթույլատրելի ենք համարում այդ հնարավորությունից բացառություններ սահմանելը:

10. Նախագծի 26-րդ հոդվածը նախատեսում է կրոնի եւ համոզմունքների արտահայտման ազատության սահմանափակում 43 եւ 44 հոդվածներով նախատեսված հիմքերով, մինչդեռ 44 հոդվածը բացառում է նույն 26-րդ հոդվածով սահմանված իրավունքի սահմանափակումը: Նման բացառումն անտրամաբանական է, քանի որ ռազմական դրության եւ արտակարգ իրավիճակների ժամանակ անհրաժեշտ է առաջին հերթին սահմանափակել կրոնի եւ համոզմունքների արտահայտման ազատությունը, քանի որ դրանց արտահայտման որոշակի ձեւեր իրականում կարող են վտանգ ստեղծել հասարակության եւ պետության համար:

Կարծում ենք, որ 44-րդ հոդվածում տեղ է գտել տպագրական վրիպակ՝ 26-ի փոխարեն պետք է նշված լիներ 23-րդ հոդվածը, քանի որ համաձայն սահմանադրական իրավունքի կիրառման պրակտիկայի, հենց այդ հոդվածով սահմանված իրավունքների սահմանափակում չի թույլատրվում ռազմական դրության եւ արտակարգ իրավիճակների ժամանակ:

11. Նախագծի 31-րդ հոդվածում անհրաժեշտ է «սեփականությունից» բառը փոխարինել «սեփականության իրավունքից» բառերով, քանի որ կարգավորվող հարցը վերաբերում է սեփականության իրավունքին, այլ ոչ թե կոնկրետ սեփականության իրավունքի օբյեկտին՝ գույքին: Նույն հիմնավորմամբ՝ նշված հոդվածի 3-րդ եւ 4-րդ մասերն անհրաժեշտ է վերախմբագրել՝ համապատասխանաբար, հետեւյալ կերպ. «Օտարերկրացիների եւ քաղաքացիություն չունեցող անձանց համար հողի նկատմամբ սեփականության իրավունքը կարող է սահմանափակվել օրենքով», «Սեփականության իրավունքով անձին պատկանող գույքի հարկադիր օտարումը հասարակության եւ պետության կարիքների համար կարող է կատարվել միայն բացառիկ դեպքերում, օրենքի հիման վրա՝ նախնական համարժեք փոխհատուցմամբ»:

12. Նախագծի 48 հոդվածն իրավաբանական անձանց՝ որպես ինքնուրույն սուբյեկտների, օժտում է մարդու եւ քաղաքացու հիմնական իրավունքներով ու ազատություններով (որքանով որ դրանք կիրառելի են իրավաբանական անձանց համար) եւ ամրագրելով այդ սկզբունքը կվերացնի այն փաստացի անիրավահավասարությունը[3], որը առկա է ներկա պահին իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձանց միջեւ:

13. Նախագծի 51-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերության երկրորդ եւ երրորդ նախադասություններում «առավել» բառից հետո անհրաժեշտ է ավելացնել «վավեր» բառը: Հակառակ պարագայում հեղինակների կողմից՝ այդ նույն պարբերության առաջին նախադասությունում եւ երրորդ պարբերությունում ավելացված «վավեր» բառը կորցնում է իր իմաստը՝ ձեւականորեն ստացվում է, որ երկրորդ փուլի ընտրության արդյունքների ժամանակ կարող են հաշվարկվել նաեւ անվավեր ձայները:

14. Նախագծի 55-րդ հոդվածի 2-րդ կետի 2-րդ պարբերությունը վերացնում է գործող Սահմանադրության մեջ առկա թերությունը: Այսպես, ըստ գործող Սահմանադրության, Հանրապետության նախագահը պարտավոր է ստորագրել Ազգային ժողովի կողմից վերստին ընդունված օրենքը: Այն պարագայում, երբ նախագահին ներկայացված օրենքը կարող է էապես հակասել Սահմանադրությանը, նույն Սահմանադրությամբ չի կարելի հարկադրել նախագահին ստորագրել այն: Առաջարկվող փոփոխությունը հնարավորություն է ընձեռում, նախքան օրենքի ընդունումը, դրա՝ Սահմանադրությանը համապատասխանելու հարցը լուծել: Հարցն այստեղ չի վերաբերում ՀՀ նախագահի կամ Ազգային ժողովի լիազորության սահմանափակմանը: Այն անհրաժեշտ է դիտարկել հետեւյալ տեսանկյունից: Սահմանադրությանը հակասող օրենքի ընդունմամբ, թեեւ դրա ընդունումից հետո ՀՀ նախագահը կարող է դիմել Սահմանադրական դատարան դրա՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցով, արդեն իսկ ընդունված եւ իրավական ուժ ստացած օրենքի պահանջների կատարմամբ կարող են էապես վնաս հասցվել ՀՀ սահմանադրական կարգին, մարդու հիմնական իրավունքներին եւ ազատություններին: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հասցված վնասը կարող է լինել անվերականգնելի, գտնում ենք խիստ ողջամիտ՝ նախագահին ուղղակիորեն վերապահված իրավունքը: Միեւնույն ժամանակ նույն պարբերությունում առկա է մեկ այլ թերություն. ուղղակիորեն նախատեսված է Սահմանադրական դատարանի կողմից Ազգային ժողովի վերստին ընդունած օրենքի Սահմանադրությանը հակասելու մասին եզրակացության առկայության պարագայում նախագահի կողմից տվյալ օրենքը չստորագրելու պարտադիր պահանջ, այն դեպքում, երբ

ՀՕՄԿ Հանրապետական վարչության կարծիքը եւ առաջարկությունները ...

Սահմանադրական դատարանի կողմից դրական՝ Ազգային ժողովի վերստին ընդունած օրենքը Սահմանադրությանը համապատասխանելու մասին եզրակացություն տալու դեպքում ուղղակիորեն չի պարտադրվում Նախագահին որոշակի ժամկետում ստորագրել այդ օրենքը: Պարբերությունում անհրաժեշտ է ավելացնել հետեւյալ դրույթը. «Եթե Սահմանադրական դատարանը տալիս է եզրակացություն օրենքի դրույթները Սահմանադրությանը համապատասխանելու վերաբերյալ, ապա Հանրապետության Նախագահը ստորագրում եւ հրապարակում է այն հնգօրյա ժամկետում»:

15. 58-րդ հոդվածում բաց է թողնված նախագահի հրաժարականը պատգամավորների ընդհանուր թվի մեծամասնությամբ ընդունելու պահանջը: Տասնօրյա ժամկետում կրկին անգամ հրաժարականի ներկայացումը կարող է պայմանավորված լինել բացառապես մեկ հանգամանքով՝ Ազգային ժողովի կողմից նախագահի հրաժարականը չընդունելու փաստով: Այսինքն հոդվածն անհրաժեշտ է վերախմբագրել՝ հստակ սահմանելով Ազգային ժողովի կողմից նախագահի հրաժարականի քննարկման ժամկետն ու որոշման ընդունման համար անհրաժեշտ ձայների քանակը (Նախագծի 71-րդ հոդվածի բովանդակությունից բխում է, որ 58-րդ հոդվածում պետք է հստակ սահմանվի պատգամավորների՝ որոշման ընդունման համար անհրաժեշտ ձայների նվազագույն քանակը), ինչպես նաեւ հստակեցնել կրկին անգամ հրաժարական ներկայացնելու ժամկետի հաշվարկը. կրկին անգամ ներկայացված հրաժարականը համարվում է ընդունված նախորդ հրաժարականի ներկայացումից հետո տասնօրյա ժամկետում ներկայացվելու, թե հրաժարականը մերժելու որոշման առկայության դեպքում՝ այդ որոշման ընդունումից հետո տասնօրյա ժամկետում ներկայացվելիս: Նշված հոդվածով կարգավորվող գործընթացի տրամաբանությունը պետք է լինի հետեւյալը. Նախագահը ներկայացնում է հրաժարականը Ազգային ժողովին, որը տասնօրյա ժամկետում որոշում է ընդունում հրաժարականը ընդունելու կամ մերժելու վերաբերյալ՝ պատգամավորների ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ: Եթե Ազգային ժողովը սահմանված ժամկետում չի ընդունում նախագահի հրաժարականը կամ ձեռնպահ է մնում որեւէ որոշման կայացումից, կամ մերժում է հրաժարականի ընդունումը, ապա հրաժարականը համարվում է չընդունված: Նախագահի հրաժարականը չընդունված համարվելու օրվան հաջորդող տասնօրյա ժամկետում կրկին անգամ ներկայացվելու դեպքում այն համարվում է ընդունված:

16. Նախագծի 60 հոդվածի 2-րդ մասում՝ «դեպքերի» բառն անհրաժեշտ է փոխարինել «լիազորությունների» բառով, քանի որ Նախագծի 55 հոդվածի 2-6 եւ 8-12 կետերով սահմանվում են ոչ թե դեպքեր, այլ լիազորություններ:

17. Նախագծի 74.1 հոդվածում փաստացի սահմանափակվել է՝ Ազգային ժողովում քաղաքական ուժերի հարաբերակցության փոփոխության, քաղաքական անկայունության, ինչպես նաեւ քաղաքական ցնցումների արդյունքում, օրինաստեղծ գործունեության ընդհատումը, ԱԺ՝ գործադիր իշխանության կազմավորման իրավասության չարաշահման հնարավորությունը, որպես հակակշիռ որոշակի դեպքերում թույլատրելով Հանրապետության Նախագահին՝ կրճատել Ազգային ժողովի լիազորությունները (Նախագծում բերված է դեպքերի սպառիչ ցանկը):

18. Նախագծի 80.1 հոդվածում անհասկանալի պատճառով Ազգային ժողովի ծախսերի նախահաշվի հաստատումը վերապահված է ԱԺ խորհրդին այն դեպքում, երբ իր ծախսերի նախահաշվի հաստատման, հետեւաբար նաեւ այն անփոփոխ թողնելու իրավասություն նախատեսված չէ ոչ գործադիր եւ ոչ էլ դատական իշխանության մարմինների համար: Առավել եւս, որ ԱԺ խորհուրդը կոչված է կազմակերպելու ԱԺ օրենսդրական գործունեության քաղաքականության մշակումը եւ դրա իրականացումը: Անհրաժեշտ է հանել նշված հոդվածի 2-րդ նախադասությունը:

19. Նախագծի 83 հոդվածի 2)-րդ կետում հանվել է Ազգային ժողովի վերահսկիչ պալատի նախագահի նշանակումն ու ազատումը, Սահմանադրական դատարանի անդամների եւ նրանց կազմից այդ դատարանի նախագահի նշանակումը, բացառապես Ազգային ժողովի նախագահի առաջարկությամբ կատարվելու պահանջը: Ներկայումս գործող Սահմանադրությամբ ամրագրված այդ պահանջը Ազգային ժողովի նախագահի անձով է բացառապես պայմանավորում այդպիսի կարեւոր գործընթացների իրականացումը, բացառելով նշված պաշտոններում անգամ այնպիսի թեկնածուների ընտրությունը, որոնց նշանակման օգտին, օրինակ, պատրաստ կլինի քվեարկելու Ազգային ժողովի պատգամավորների ընդհանուր թվի 2/3-ը, եւ որոնց թեկնածությունը սակայն չի ներկայացվում Ազգային ժողովի նախագահի կողմից:

20. Նույն հոդվածի 4-րդ կետում ամրագրված է մարդու իրավունքների պաշտպանին՝ Ազգային ժողովի կողմից նշանակելու լիազորությունը: Մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտի սահմանադրական ամրագրումը լուրջ առաջընթաց է Հայաստանի Հանրապետությունում մարդու հիմնական իրավունքների ու ազատությունների ճանաչման, դրանց պաշտպանության եւ երաշխիքների կայուն համակարգի ձեւավորման գործում: Նույն կետում ամրագրված է մարդու իրավունքների պաշտպանի լիազորությունների դադարեցման հիմքերը բացառապես օրենքով սահմանելու պահանջը: Այն ակնառու է դարձնում ներկայացված Նախագծում առկա թերությունը՝ որեւէ կերպ ամրագրված չէ Մարդու իրավունքների պաշտպանի լիազորությունները եւ դրանց իրականացման կարգը բացառապես օրենքով սահմանելու պահանջը: Այսպես, Սահմանադրությամբ ամրագրված է Մարդու իրավունքների պաշտպանի ընդամենը մեկ լիազորություն. նորմատիվ ակտերի՝ Սահմանադրությանը համապատասխանելու հարցերով դիմել Սահմանադրական դատարան (Նախագծի 101-րդ հոդվածի 8-րդ կետ): Մինչդեռ Մարդու իրավունքների պաշտպանի գործունեությունը, մեր խորին համոզմամբ, պետք է ընդգրկի շատ ավելի լայն ոլորտ. Սահմանադրական դատարանը եզրակացություն է տալիս կոնկրետ նորմատիվ ակտի՝ Սահմանադրությանը հակասելու կամ համապատասխանելու վերաբերյալ: Մինչդեռ գործնականում առավել շատ են մարդու հիմնական իրավունքների ու ազատությունների փաստացի ոտնահարման դեպքերը, որոնց վերացման պահանջով պետական մարմիններին եւ պաշտոնատար անձանց, ինչպես նաեւ դատարան դիմելու լիազորություն պետք է ունենա Մարդու իրավունքների պաշտպանը: Այսինքն՝ Սահմանադրությամբ անհրաժեշտ է ամրագրել, որ Մարդու իրավունքների պաշտպանի ոչ միայն լիազորությունների դադարման հիմքերը, այլեւ դրանց իրականացման կարգն է ամրագրվում օրենքով: Նշված հարցի վերաբերյալ կարող է առարկություն լինել այն առումով, որ Մարդու իրավունքների պաշտպանը հանդիսանում է մարդու հիմնական իրավունքների եւ ազատությունների երաշխիքային ինստիտուտներից մեկը եւ այդ երաշխիքները սահմանվում են բացառապես օրենքով (Նախագծի 83.1 հոդվածի 1-ին կետ), այնուամենայնիվ ճիշտ ենք համարում այդպիսի հստակ ամրագրումը: Մյուս կողմից, բավարար չափով լուրջ մոտեցում չի ցուցաբերվել Մարդու իրավունքների պաշտպանի նշանակման հարցին ժամկետային առումով: Որեւէ կերպ ամրագրված չէ, թե ինչ ժամկետում պետք է Ազգային ժողովը նշանակի Մարդու իրավունքների պաշտպանին, եւ եթե, օրինակ, չի քննարկում այդ հարցն ընդհանրապես կամ չի կարողանում ընտրություն կատարել մի քանի թեկնածուների միջեւ, արդյոք մարդու իրավունքների եւ ազատությունների այդ երաշխիքի սահմանումը դեկլարատիվ բնո՞ւյթ է կրելու: Նպատակահարմար ենք գտնում նաեւ քննարկել՝ ԱԺ կողմից Մարդու իրավունքների պաշտպանին նշանակելու ժամկետի հստակեցման եւ այդ ժամկետի խախտման դեպքում նշանակումը Հանրապետության Նախագահի կողմից կատարելու հարցը:

21. Նախագծի 84-րդ հոդվածն արգելում է Ազգային ժողովին՝ անվստահություն հայտնել կառավարությանը ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ: Գնահատելով այս դրույթի ողջամտությունը, հարկ է անդրադառնալ Նախագծի 5-րդ հոդվածով սահմանված՝ իշխանությունների հավասարակշռության սկզբունքին: Ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ սահմանափակելով Ազգային ժողովի իրավունքը, Նախագիծը չի նախատեսում այլ «հավասարակշիռ» նորմ. կառավարությանը չի արգելվում նույն պարագայում՝ ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ, օգտվել Նախագծի 75 հոդվածի 4-րդ մասով իրեն վերապահված իրավունքից: Այսինքն կառավարությունը կարող է իր կամ պատգամավորի կողմից ներկայացված օրենքի նախագծի վերաբերյալ դնել իր վստահության հարցը, սակայն ԱԺ-ն կաշկանդված լինելով Սահմանադրության 84 հոդվածով, չի կարող օգտվել կառավարությանը անվստահություն հայտնելու իրավունքից: Կարծում ենք, որ ճիշտ կլինի Նախագծի 75 հոդվածի 4-րդ մասի վերախմբագրումն այն առումով, որպեսզի կառավարությունը նույնպես հնարավորություն չունենա ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ դնել իր վստահության հարցը՝ իր իսկ կողմից ներկայացված օրենքի նախագծի վերաբերյալ: Սակայն այս պարագայում բաց կմնա ԱԺ պատգամավորի կողմից ներկայացված օրենքի նախագծի վերաբերյալ որոշման ընդունման հարցը: Թերեւս նույն մասում կարելի է ամրագրել դրույթ այն մասին, որ ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ, կառավարության պահանջով՝ պատգամավորի կողմից ներկայացված օրենքի նախագծի քննարկումն ԱԺ-ի կողմից հետաձգվում է, եւ նրա քննարկման ժամկետները հաշվարկվում են ռազմական կամ արտակարգ դրության ավարտից հետո:

22. Նախագծի 85 հոդվածի 9-րդ մասում՝ «սահմանվում է» արտահայտությունից հետո անհրաժեշտ է ավելացնել «Սահմանադրությամբ եւ» արտահայտությունը: Այդ անհրաժեշտությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ նշված դրույթում խոսքը գնում է նաեւ կառավարության գործունեության կարգի մասին, ինչի վերաբերյալ որոշակի դրույթներ կան նաեւ այլ հոդվածներում. օրինակ, Նախագծի 86 հոդվածում սահմանված է վարչապետի կողմից կառավարության նիստերը հրավիրելու եւ վարելու, կառավարության որոշումները ստորագրելու մասին դրույթներ, որոնք կառավարության գործունեության կարգին վերաբերող դրույթներ են:

23. Նախագծի 85.1 հոդվածը սահմանում է գործադիր մարմնի ձեւավորման ժամանակ ԱԺ իրավասությունների ընդլայնում: Սակայն հաշվի առնելով 5-րդ հոդվածում ամրագրված հավասարակշռության սկզբունքը, որոշակի լիազորություններ է վերապահում Հանրապետության Նախագահին այն առումով, որ ներխորհրդարանական անհամաձայնությունների, քաղաքական ուժերի հարաբերակցության փոփոխության եւ այլ պատճառների արդյունքում չձախողվի գործադիր մարմնի ձեւավորման գործընթացը, ինչպես նաեւ արդեն իսկ ձեւավորված կառավարության գործունեությունը: Այստեղ ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ Նախագահին իրավասություն է վերապահված՝ ԱԺ Նախագահի առաջարկությամբ վարչապետ եւ վերջինիս ներկայացմամբ կազմավորված կառավարության առկայության պարագայում, առանց վարչապետի առաջարկության ազատել պաշտպանության եւ արտաքին գործերի նախարարներին: Կարեւորելով նշված ոլորտների դերն ու նշանակությունը, ճիշտ ենք գտնում նման մոտեցումը: Սակայն կարծում ենք, որ բաց է մնում այդ նախարարների նշանակման հարցը (տվյալ ոլորտը կմնա անկառավարելի՝ Նախագծի 87.1 հոդված). եթե խաղաղ պայմաններում կարելի է ընդունելի համարել ազատված նախարարների փոխարեն վարչապետի առաջարկությամբ նոր նախարարների նշանակումը, ապա այն միանգամայն անընդունելի է ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ: Ուստի անհրաժեշտ է նշված հոդվածում ներառել դրույթ այն մասին, որ ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ Նախագահը կարող է առանց վարչապետի առաջարկության նշանակել պաշտպանության եւ արտաքին գործերի նախարարներին: Միեւնույն ժամանակ լրացուցիչ քննարկման կարիք ունի նաեւ պատերազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ առանց վարչապետի համաձայնության ազգային անվտանգության նախարարին ազատելու եւ նշանակելու հարցը: Ազգային անվտանգության ոլորտի առանձնահատկությունները (ինչպես նաեւ դրանց նշանակության շեշտակի աճը պատերազմական կամ արտակարգ իրավիճակում), մեր պատկերացմամբ ուղղակիորեն պարտադրում են՝ նշված իրավիճակներում Նախագահին վերապահել նաեւ ազգային անվտանգության նախարարին՝ առանց վարչապետի համաձայնության ազատելու կամ նշանակելու իրավասությունը: Այդ կապակցությամբ անհրաժեշտ է համապատասխան փոփոխությունների կատարումը Նախագահի լիազորությունները սահմանող 55 հոդվածում:

24. Նախագծի 91 հոդվածի փոփոխությամբ առաջարկվում է գործող Սահմանադրությամբ ամրագրված՝ օրենքով նախատեսված դեպքերում երդվյալների մասնակցությամբ դատավարությունն անցկացնելու հնարավորությունը: Համակարծիք լինելով այն հանգամանքին, որ ազգային առանձնահատկություններից ելնելով, ներկայումս ժամանակավրեպ՝ վաղ է այդ ինստիտուտի ներդրումը ՀՀ-ում, այնուամենայնիվ գտնում ենք, որ կարելի է քննարկել Սահմանադրության մեջ այդ հնարավորությունը թողնելու հարցը՝ Սահմանադրությամբ այդ հնարավորության ամրագրումը որեւէ կերպ չի հարկադրում անպայմանորեն օրենքով նախատեսել երդվյալների ինստիտուտ: Այլ ընդամենն այդպիսի հնարավորություն է ընձեռում: Իսկ նպատակահարմարությունը կարելի է քննարկել առանձին օրենքի ընդունման ժամանակ: Այս դիրքորոշումը պայմանավորված է Սահմանադրության՝ կայուն իրավական ակտ լինելու հանգամանքով:

25. Նախագծի 93 հոդվածում առաջարկվող փոփոխությամբ վերացվել է այն անձանց շրջանակի սահմանումը, որոնք դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած ակտերի կապակցությամբ վճռաբեկ բողոք բերելու իրավունք ունեին: Նման փոփոխությունը լուրջ առաջընթաց է մարդու հիմնական իրավունքների եւ ազատությունների դատական պաշտպանության բնագավառում:

26. Նախագծի 94.1 եւ 95 հոդվածների առաջարկվող փոփոխություններով ծանրակշիռ քայլ է նախատեսվում դատական իշխանության մարմինների անկախության համար: Արդարադատության խորհրդի կազմից հանվել են ՀՀ Նախագահն ու արդարադատության նախարարը: Այդ հանգամանքը նվազագույնի է հասցրել դատական իշխանության նկատմամբ որոշակի իրական լծակներ կիրառելու հնարավորությունը, ինչպես նաեւ հստակորեն սահմանվել են հարցերի այն շրջանակը, որոնք ենթակա են լուծման Արդարադատության խորհրդի կողմից եւ որոնց լուծումն իրոք ուղղակի առնչություն ունի արդարադատության իրականացման հետ:

27. Նախագծի 97 հոդվածի 3-րդ մասում հստակեցման կարիք ունի դատավորի եւ սահմանադրական դատարանի անդամի ձերբակալման դեպքերը սահմանող դրույթները: Ներկայացվող խմբագրությամբ կարծում ենք այն տեղիք է տալիս տարաբնույթ մեկնաբանության՝ օրինակ, անորոշ է մնում, թե հանցագործության վայրում՝ նշված անձանց ձերբակալելիս ով եւ երբ պետք է որոշի «գործի քննության» շահերը: Կարծում ենք, որ նշված դեպքերի բնութագրումը կարելի է ամրագրել, օրինակ, պատգամավորին ձերբակալելու հնարավորությանը նույնաբովանդակ (Նախագծի 66 հոդվածի 3-րդ մաս), իսկ եթե նշված սուբյեկտների նկատմամբ պետք է լինեն այլ չափանիշներ, ապա անհրաժեշտ է դրանց հստակեցում:

28. Նախագծի 100 հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին եւ 1.2) կետերում «վարչապետի» բառից հետո անհրաժեշտ է ավելացնել «օրենքով սահմանված գործադիր իշխանության գործառույթներ իրականացնող այլ մարմինների» բառերը: Համաձայն Նախագծի 85 հոդվածի, գործադիր իշխանությունն իրականացնում են նաեւ այդ մարմինները, որոնք այդ գործառույթների իրականացման ընթացքում ընդունում են վարքագծի համապարտադիր կանոններ պարունակող որոշումներ՝ նորմատիվ ակտեր:

29. Նախագծի 101 հոդվածով առաջարկվող փոփոխությամբ էապես բարձրացվում է սահմանադրական արդարադատության դերն ու նշանակությունը ՀՀ-ում, ինչը հատկապես կարեւորվում է մարդու հիմնական իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության առումով: Մասնավորապես Սահմանադրական դատարան դիմելու իրավունք ունեցող սուբյեկտների թիվը 4-ից դարձել է 11: Մեր պատկերացմամբ առավել կարեւոր է նշված սուբյեկտների ցանկում յուրաքանչյուր մարդու, ինչպես նաեւ Մարդու իրավունքների պաշտպանին ընդգրկելը: Միաժամանակ ավելորդ չենք համարում ուշադրություն հրավիրել այն հանգամանքի վրա, որ 101 հոդվածի 6)-րդ կետի խմբագրումը թույլ չի տալիս մարդուն վիճարկել տեղական ինքնակառավարման մարմնի ակտի սահմանադրականությունը, ինչը ճիշտ չէ: Այդ առումով կարծում ենք նպատակահարմար է համապատասխան լրացում կատարել նշված կետում:

---

1 *Այս օրինակն ունի ընդամենը պարզաբանման նպատակ: Ինչպես ցույց է տվել փորձը, գործող Սահմանադրության 17-րդ հոդվածով սահմանված՝ առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար որպես բացառիկ պատժամիջոց մահապատիժ կիրառելու սահմանման արդյունքում առկա է բավական տխուր փորձ՝ Քրեական օրենքով մահապատժի կիրառումը, մեղմ ասած, այնքան էլ բացառիկ բնույթ չի կրել:*

2 *Անհեռատեսությունն ու անհիմնությունը չպետք է հասկանալ որպես օրենսդիր մարմնում ընդգրկված անձանց բնութագրում: Այն ընդամենը ենթադրում է օբյեկտիվորեն չպայմանավորված եւ չհիմնավորված գործողության կատարում:*

3 *Անիրավահավասարություն ասելով այստեղ նկատի ունենք այն հանգամանքը, որ նույնաբովանդակ իրավունքներ ունենալու պարագայում իրավունքի մեկ սուբյեկտի՝ ֆիզիկական անձի իրավունքն ամրագրված էր պետության գլխավոր իրավական ակտով, իսկ մյուսինը՝ իրավաբանական անձինը, ամրագրված չէր:*

ԱԶԳ

Մարզական

Երեկ «Ազգի» խմբագրություն էր այցելել միջազգային գրոսմայստեր Սմբատ Լպուտյանը, որը հանդես է եկել հիանալի նախաձեռնությամբ Երեւանում հիմնել շախմատային ակադեմիա: Անվանի գրոսմայստերին խնդրեցինք հանգամանորեն պատմել այդ նախաձեռնության մասին՝ մեր կողմից խոստանալով օժանդակել շնորհակալ գործի մասին տեղեկատվության տարածմանը:

Լպուտյանը շախմատային ակադեմիա է հիմնում

Այստեղ ուսանելու են տաղանդաշատ երեխաները

– Շախմատային ակադեմիա հիմնելու գաղափարն իմ մոտ «ծնվել» է դեռեւս 3 տարի առաջ: Սակայն միայն այժմ, շնորհիվ ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի աջակցության, հաջողվեց կյանքի կոչել այդ գաղափարը: Ակադեմիան գործելու է Երեւանում, Հանրապետության 49 շենքի թիվ 9 բնակարանում: Դասընթացներն անվճար են, նախատեսում ենք քննության եւ հարցազրույցի միջոցով ընտրել առավել տաղանդավոր 35-40 ունկնդիրների: Օգտվելով առիթից, հրավիրում եմ 6-9 եւ 16-20 տարեկան շախմատիստներին մինչեւ ուրբաթ օրը ներկայանալ վերը նշված հասցեով: Մնացած տարիքի երեխաների համար մենք նախատեսում ենք տարեկան 2 անգամ հեռակա կարգով դասընթացներ անցկացնել: Ընդունելությունը կայանալու է փետրվարի 9-ին եւ 10-ին:

Նշեմ, որ նորաստեղծ շախմատային ակադեմիայում կուսանեն հանրապետության մի խումբ հեռանկարային շախմատիստ-շախմատիստուհիներ, որոնք մեր շախմատային ապագան են: Նրանց թվում են Լիլիթ Մկրտչյանը, Նելլի Աղինյանը, Լիլիթ Գալոյանը, Գեւորգ Հարությունյանը, Տիգրան Պետրոսյանը, Դավիթ Պետրոսյանը, Ալլա Սահակյանը, Նարինե Գասպարյանը, Սիրանույշ Անդրեասյանը եւ այլք: Իմ հետ դասընթացները կվարեն միջազգային գրոսմայստեր Արսեն Եղիազարյանը, միջազգային վարպետ Վահագն Խաչատրյանը եւ էլի մի քանի մարզիչներ: Իսկ ո՞րն է լինելու ակադեմիայի հիմնման գլխավոր նպատակը: Վերջին տարիներին, ցավոք, Հայաստանից մի շարք առաջնակարգ շախմատիստներ հեռացան: Պտահոգում է հուսալի հերթափոխի հարցը: Պրոֆեսիոնալ երեխաների մոտ աճը դանդաղ է ընթանում, ֆինանսական սուղ պայմանների առկայությունը թույլ չի տալիս մասնակցելու միջազգային մրցաշարերի, իսկ մասնակցության դեպքում էլ՝ հաջողությունները չնչին են: Ուստի ակադեմիայի հիմնումով պետք է լուծվի տաղանդաշատ շախմատիստներին օգնելու, նրանց վարպետությունը հղկելու եւ կատարելագործելու խնդիրը: Նախատեսվում են տեսական եւ գործնական պարապմունքներ, պարտիաների վերլուծություններ ու քննարկումներ: Ընդհանրապես, կարծում եմ, անվանի գրոսմայստերների հետ շփումը մեծ օգուտ կբերի դասընթացների ունկնդիրներին՝ հնարավորություն ընձեռելով հարստացնելու նրանց շախմատային գիտելիքները: Նշեմ, որ շախմատային ակադեմիաներ շատ քիչ երկրներում են գործում, եւ եթե մեզ հաջողվի իրականացնել ծրագրվածը, ապա դա կնպաստի նաեւ շախմատի ընդհանուր հետագա զարգացմանը հանրապետությունում: Եթե ամեն ինչ բարեհաջող ընթանա, ապա մայիսից ակադեմիան կսկսի իր գործունեությունը:

Ցանկանում եմ նաեւ տեղեկացնել, որ պատվելու է նաեւ հեռակա ուսուցում ինտերնետային կապի միջոցով, հիմնականում հանրապետության այլ շրջանների շախմատիստների համար: Նման դասընթացները կարող են ունկնդրել նաեւ սփյուռքի մեր հայրենակիցները: Այս ուղղությամբ եւս աշխատանքները սկսված են:

ՇԱԽՄԱՏ

Հայ շախմատիստների հաջող մեկնարկը

Արտաշես Մինասյան

Մոսկվայում մեկնարկել է շախմատի խոշոր ներկայացուցչական մրցաշար, որի գլխավոր հովանավորը Աերոֆլոտն է: 150 հազար դոլար ընդհանուր մրցանակային հիմնադրամ ունեցող 3 մրցաշարերում հանդես են գալիս շուրջ 400 շախմատիստներ: «A» խմբի մրցաշարում կխաղարկվի 35 մրցանակ, ընդ որում հաղթողը կստանա 25 հազար դոլար: «A» խմբում հանդես գալու իրավունք է տրվել 2450-ից բարձր անհատական գործակից ունեցող շախմատիստներին: Հարկ է նշել, որ միայն 2600 եւ ավելի գործակից ունեցող մասնակիցների թիվը հասնում է 20-ի: Նրանց թվում են նաեւ երեւանցի միջազգային գրոսմայստերներ Վլադիմիր Հակոբյանը (2680) եւ Ռաֆայել Վահանյանը (2662): Այս մրցաշարում միայն գրոսմայստերների թիվը հասնում է 75-ի: Հայաստանից հանդես են գալիս նաեւ գրոսմայստերներ Արտաշես Մինասյանը, Կարեն Ասրյանը, միջազգային վարպետներ Գաբրիել Սարգսյանն ու Աշոտ Նադանյանը: «B» խմբի մրցաշարում հանդես են գալիս 2150-2450 անհատական գործակցով շախմատիստները: Նրանց թվում են միջազգային գրոսմայստերներ Էլինա Դանիելյանն ու Լիլիթ Մկրտչյանը: Այստեղ առաջին մրցանակը 10 հազար դոլար է, կխաղարկվի 35 մրցանակ:

«C» խմբի մրցաշարում հանդես են գալիս 2100-ից ցածր անհատական գործակից ունեցողները: Առաջին մրցանակը 5000 դոլար է, կխաղարկվի ընդամենը 30 մրցանակ: Բոլոր 3 մրցաշարերն էլ անցկացվում են շվեյցարական մրցակարգով, 9 տուրով:

«A» խմբի մրցաշարի մեկնարկը նշանավորվեց խոշոր անակնկալներով: Ամենաբարձր անհատական գործակից ունեցող բոլոր 3 գրոսմայստերներն էլ պարտվեցին: Առաջին խաղատախտակի վրա Իսրայելը ներկայացնող Ալեքսեյ Սմիրինը սպիտակներով պարտվեց լեհ Թոմաշ Մարկովսկուն: Երկրորդ խաղատախտակի վրա Հոլանդիայի չեմպիոն Լյուկ վան Վելին անձնատուր եղավ ռուսական շախմատի վետերան Եվգենի Վասյուկովին: Երրորդ խաղատախտակի վրա Ալեքսեյ Դրեեւը սպիտակներով պարտվեց Վասիլի Եմելինին:

Հաջող մեկնարկեցին մրցաշարի մասնակից 6 հայ շախմատիստները: Հակոբյանն ու Վահանյանը սեւ խաղաքարերով հաղթեցին համապատասխանաբար Մամեդյարովին ու Կանթելերին: Իրենց հաշվին հաղթական միավորներ գրանցեցին նաեւ Արտաշես Մինասյանն ու Աշոտ Նադանյանը, որոնք պարտության մատնեցին համապատասխանաբար Շաբանովին եւ Իգորիային: Զվյագինցեւ-Սարգսյան եւ Ասրյան-Գագունաշվիլի պարտիաներում գրանցվեց ոչ-ոքի արդյունք: Երկրորդ տուրն էլ հաջող էր հայ շախմատիստների համար: Իր հաղթական երթը շարունակեց միջազգային վարպետ Աշոտ Նադանյանը, որն այս անգամ պարտության մատնեց մոլդովացի Բոլոգանին: Այժմ Նադանյանն Օնիշչուկի, Ռուբլյովսկու, Ալեքսանդրովի, Խալիլովի, Տկաչովի, Նայերի, Մարկովսկու, Եմելինի, Բուի, Սուլսկիսի հետ միասին 2-ական միավորով գլխավորում են մրցաշարային աղյուսակը: Հակոբյանը, Վահանյանը, Սարգսյանը եւ Մինասյանը ունեն 1,5-ական միավոր, իսկ Ասրյանի օգտին գրանցված է 1 միավոր: Բացի Նադանյանից, հաղթեց նաեւ Սարգսյանը՝ պարտության մատնելով Շիպովին: Հակոբյան-Լեռներ, Վահանյան-Վոլկով, Մինասյան-Սանդիպան եւ Մայստեր-Ասրյան պարտիաներում մրցակիցները խաղաղ դաշն կնքեցին:

ՆՈՐ ՄՐՑԱՇՐՋԱՆԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋ

Ապավինում են սեփական ուժերին

Գյումրիի «Շիրակը» հանրապետության այն եզակի ֆուտբոլային կոլեկտիվներից է, որն ապավինում է սեփական ուժերին՝ թիմը համալրելով տեղի երիտասարդ ֆուտբոլիստներով: Ֆինանսական սուղ միջոցները մարզիկներին հնարավորություն չեն տալիս խաղացողներ հրավիրել այլ ակումբներից: Նույն պատճառով թիմը որպես կանոն նախապատրաստական ողջ շրջանն անցկացնում է Հայաստանում:

Այս տարի էլ շիրակցիները նոր մրցաշրջանին նախապատրաստվում են տանը՝ օգտագործելով տեղի սուղ հնարավորությունները: «Շիրակը» պահպանել է իր կազմը: Բանակ է զորակոչվել Տիգրան Հովհաննիսյանը, թիմում փորձարկվում են գյումրեցի մի քանի երիտասարդ ֆուտբոլիստներ: Այս օրերին շիրակցիները հանգրվանել են Արարատի «Այգ» մարզաբազայում: Թիմի մարզիչներն ու ֆուտբոլիստները գոհ են ստեղծված պայմաններից: «Շիրակն» օրական 2 պարապմունք է անցկացնում: Ֆուտբոլիստների ֆիզիկական որակների բարելավմանը զուգահեռ հոգ է տարվում խաղային հմտությունների կատարելագործման մասին: Առայժմ իր խաղընկերների հետ է Արարատ Հարությունյանը, որը Շվեյցարիայում փորձաշրջան անցնելուց հետո վերադարձել է հարազատ կոլեկտիվ եւ սպասում է նոր հրավերի:

Անցյալ մրցաշրջանում «Շիրակին» հրաժեշտ տվեցին առանցքային մի քանի ֆուտբոլիստներ: Չնայած դրան, շիրակցիները հաջող ելույթներ ունեցան եւ մոտ էին մրցանակային տեղին: Թիմն ի վերջո գրավեց 4-րդ տեղը, սակայն գլխավոր մարզիչ Անդրանիկ Ադամյանը գոհ էր իր սաների խաղից: Ինչպես միշտ, ՀՀ առաջնությունների ամենափորձառուակիր ակումբի առջեւ մրցանակային տեղ գրավելու խնդիր է դրվում: Եվ շիրակցիները նախապատրաստական շրջանում ջանում են հագեցած մարզումների շնորհիվ կազմ ու պատրաստ դիմավորել նոր մրցաշրջանը: Դրան կնպաստի նաեւ Հունան Ավետիսյանի հուշամրցաշարին թիմի մասնակցությունը:

Կմասնակցեն մարզական փառատոնին

Ավանդույթի համաձայն, Իրանի Իսլամական հեղափոխության տոնակատարությունների շրջանակներում երկրում անց է կացվում «Արեւածագի 10 օր» անվանումը կրող մարզական փառատոն, որն ընդգրկում է մի շարք մարզաձեւերից մրցումներ: Մի շարք երկրների հետ մեկտեղ ամեն տարի այդ մրցումներին ոչ առանց հաջողության մասնակցում են նաեւ Հայաստանի մարզիկները: Արդեն մրցավայր են մեկնել սպորտային մարմնամարզության եւ բեքբեւ ասլետիկայի ներկայացուցիչները: Մեր պատվիրակության կազմում են մարմնամարզիկներ Վահագն Ստեփանյանը, Սուրեն Համբարձումյանը, Արթուր Զաքարյանն ու Արթուր Չարչյանը: Թեթեւատլետների մրցումներում Հայաստանից մեկնարկի դուրս կգան Վահագն Ջավախյանը, Էրիկ Նուրիջանյանը, Հովհաննես Գրիգորյանն ու Ռոբերտ Ավագյանը: Առաջին անգամ Իրանում հանդես կգան նաեւ հայ թեթեւատլետուհիները՝ Սվետլանա Սաֆինան, Մարինե Ղազարյանը եւ Սոնա Ղուկասյանը:

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐ

Կազմակերպիչները սպասում են Բուշին

Օլիմպիադայի կազմկոմիտեն հուսով է, որ ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշը ներկա կգտնվի փետրվարի 8-ին կայանալիք խաղերի բացման հանդիսավոր արարողությանը: Ինչպես տեղեկացրել է Յուտա նահանգի հասարակական կարգի անվտանգության ծառայության գործադիր տնօրեն Դեյվ Տյուբսը, նախագահը մտադիր էր այդ օրը գտնվել մարզադաշտում, եւ առայժմ այդ ծրագրի փոփոխություն չի նախատեսվում:

Ավանդույթի համաձայն, ԱՄՆ-ում օլիմպիական խաղերի բացման արարողությանը ներկա է գտնվում երկրի ղեկավարը, իսկ փակման արարողության ժամանակ՝ փոխնախագահը: Առայժմ Սպիտակ տան մամլո ծառայությունը չի հաստատել այն լուրը, թե Բուշը կմեկնի Սոլթ Լեյք Սիթի: Արդեն հայտնի է, որ օլիմպիական կրակի վառման արարողությանը ներկա կգտնվեն բարձրաստիճան հյուրեր: Մարզադաշտի կառավարական օթյակում տեղ կգրավեն Գերմանիայի կանցլեր Հերարդ Շրյոդերը, Շվեդիայի թագավոր Կառլ XVI Գուստավը, Ֆինլանդիայի վարչապետ Պաավո Լիպոնենը, Լատվիայի վարչապետ Անդրիս Բերզինշը, բրիտանական արքայադուստր Աննան, որը ՄՕԿ-ի անդամ է, ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանը, խաղաղության Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր, արքեպիսկոպոս Դեսմոնդ Տուտուն:

Մարզակա՞ն, թե՞ սեքսի փառատոն

Generation Life քրիստոնեական կազմակերպության ներկայացուցիչները դեմ են օլիմպիադայի կազմկոմիտեի մտադրությանը՝ օլիմպիական ավանի բնակիչներին հակաբեղմնավորիչ միջոցներ տրամադրելուն: Ցուցարարների պարագլուխ Բրենդի Սուինդելը հայտարարել է, որ օլիմպիադան ի վերջո մարզական փառատոն է, այլ ոչ թե ազատ սեքսի, թեկուզեւ անվտանգ, տոն: Ի պատասխան այդ հայտարարության, կազմկոմիտեն նշել է, որ մարզիկներին 12 հազար պահպանակներ բաժանելը բնավ էլ սեռական սանձարձակության կոչ չէ, այլ պարզապես պայմանավորված է նրանց առողջության մասին հոգատարությամբ: Նշենք, որ առաջին անգամ մարզիկներին ձրի հակաբեղմնավորիչ միջոցներ տրամադրվել են 2000 թ. Սիդնեյի ամառային օլիմպիական խաղերում:

Ոսկե մեդալի արժեքը

Օլիմպիական ոսկե մեդալի արժանանալու դեպքում լատվիացի յուրաքանչյուր մարզիկ հայրենիքում կստանա 20 հազար լատ (մոտ՝ 30 հազար դոլար): Արծաթե մեդալը գնահատվել է երկու անգամ էժան, իսկ բրոնզե մեդալի «արժեքը» 5000 լատ է: Թիմային մրցումներում հաջողության հասնելու դեպքում պարգեւատրումը հավասարապես կբաշխվի անդամների միջեւ: Հոկեյիստների համար պարգեւ է նախատեսված նաեւ այն դեպքում, եթե թիմը տեղ գրավի լավագույն ութնյակում:

ԱԶԳ հեռուստածրագրեր

7 փետրվար, հինգշաբթի

Հ1

9.00 Հայլուր
9.20 Գ/Ֆ «Իտալացիները»
11.00 Ս-լ «Սրտի թագուհին»
11.45 Կեսգիշերային ճեպընթաց
12.40 Իմ սեր, իմ հավատ, իմ եկեղեցի
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 «Արեւիկ»
18.00 Ս-լ «Սրտի թագուհին»
19.00 Երեկոյան Երեւան
19.20 «Բարի ակնթարթ»
20.05 Առողջության աշխարհ
20.35 Տուն-տունիկ
20.45 Մուլտֆիլմ «Ավարայրի հերոսամարտը»
21.00 Հայլուր
22.00 Բոհեմ
22.35 Հայեր
23.00 Ռուբիկոն+
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
1.20 Հայլուր (ռուսերեն)
1.25 Հայլուր (անգլերեն)

Հ1 ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐ

9.00, 13.00, 17.00, 21.00, 00.00, 5.00 Հայլուր
10.00, 19.15 Ծիծաղի տուն
11.00, 23.00 Ռուբիկոն+
11.45, 00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
12.40 Իմ սեր, իմ հավատ, իմ եկեղեցի
13.20, 18.00 Փաստագրական սերիալ
17.20, 5.20 «Արեւիկ»
19.00, 1.30, 6.50 Երեկոյան Երեւան
20.05 Առողջության աշխարհ
20.35, 8.40 Տուն-տունիկ
20.50 Մուլտֆիլմ «Ավարայրի հերոսամարտը»
22.00, 1.45, 7.00 Բոհեմ
22.35, 2.20, 7.35 Հայեր
1.20 Հայլուր (ռուսերեն)
1.25 Հայլուր (անգլերեն)
2.40 Գ/Ֆ «Պատանդներ»
4.10 Մ/Ֆ «Չար գայլի արկածները»
6.00 Ս-լ «Բլանկոյի այրին»
7.55 Փաստագրական ֆիլմ «Երեւանյան երազողները»

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

08.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
(08.30, 09.30 Լրաբեր)
10.00 Ս-լ «Բժիշկ Մարթան եւ նրա հիվանդները»
10.50 «Նե-Նա»
11.20 Երկխոսություն. Շվեյցարիա-Հայաստան
11.50 Գ/Ֆ «Տասներկուերորդ գիշերը»
16.00 Լրաբեր
16.15 Բնությունը դաշտան
16.40 Մուլտֆիլմ
17.20 «Լեզուների համաստեղություն» (անգլերեն)
17.35 «Ձեղնահարկ»
18.00 Ս-լ «Բժիշկ Մարթան եւ նրա հիվանդները»
19.00 «Սկանվորդ-շոու»
20.00 Լրաբեր
20.45 Հեռուստակատալոգ
20.55 «Ռուսկիյ սիլուետ»
22.00 Ընտանեկան փաստաբան»
22.30 Եթե ես լինեի
23.15 «1-02»
ԱՊՀ-ի նորություններ (ՄԻՐ)
24.00 Գ/Ֆ «Անապատի շամանները»

ԱՐՄԵՆԻԱ

08.00, 15.00, 18.00, 20.30, 00.00, 02.00 Ժամը
08.30, 21.00 CNN
09.00 Ս-լ «Սիրո հավասարություն»
10.00, 15.40 Մուլտֆիլմ
11.00 Ժամագիծ
11.25, 19.45 Ինչպե՞ս ես, բարեկամ
11.40, 20.00 Ավտոսրահ-2000
12.00, 18.35 Ս-լ «Ընտանեկան կապեր»
13.00, 21.30 Բլից
13.25 Գ/Ֆ «Իմ Սկիպ շունը»
16.00 Կոմպյուտեր ժամ
16.30 Գ/Ֆ «Տարզան»
22.00 Հոթ լայն
22.40 Համերգային ծրագիր
23.00 Հանդիպում հոգեբույժի հետ
00.15 Գ/Ֆ «Հին արկան»
02.30 Գիշերային կինոսրահ «Կողմ եւ դեմ»

###

19.00 Մուլտֆիլմ
19.50 Բախտացույց
20.00 Գ/Ֆ «Ֆրենկիի աստղերը»
22.00 Բախտացույց
22.05 Գ/Ֆ «Մահացու բնազդները»
00.00 Գ/Ֆ «Նշանառում»

Ա1+

07.35, 18.30, 01.10 «Ա1+ֆուտբոլ»
07.45, 09.45, 11.45, 13.45, 15.45, 17.45, 19.45, 21.45, 23.45 «Այբ-Ֆե»
08.00 «Այբ-Ֆե-տեղեկատու»
08.05, 18.05 Մ-ս «Սելլորմունը մարտնչում է»
08.30 «Ռուսաստանի դիմանկարը»
08.45, 18.45, 20.45, 22.45, 00.45 «Այբ-Ֆե+»
08.55, 16.00 Ս-լ «Անմոռանալին»
10.00 «Ջազ-բայմ»
10.30 Մուլտֆիլմ «Ոսկու կարասը»
10.45, 16.45 «Նոյյան տապան»
11.00, 20.00 Ս-լ «Իմ բոլոր զավակները»
12.05, 18.50 Ս-լ «Ամերոդամներ»
12.30 «Բրեներ Բրադըրզ» խմբի համերգը
12.45, 20.55 Ս-լ «Դա Վինչիի հետաքննությունը»
13.35 «Մ-Փիփլ» խմբի համերգը
13.55 Հայկական կինո. «Ինչո՞ւ է աղմկում գետը»
15.20 Մուլտօրագիր
17.00 «Մանհեթըն թրանսֆըր» խմբի համերգը
17.10 «Ավետիս»
18.00, 19.55, 20.50, 23.05 «Այբ-Ֆե-բիզնես»
19.15 Մուլտֆիլմ «Սագեր-կարապներ»
19.35 Նվագում են Չիք Կորեան եւ Հերի Բարբըրը
22.15 «Հ. Գ.»
22.55 Երաժշտական դադար
23.00 «Գլխավոր թեմա»
23.10, 01.20 «Ա1+մամուլ»
23.20 Նաստասյա Կինսկին «Կնքամայրը» ֆիլմում
01.30 Երգում է Գլորի Էստեֆանը
02.00 Դուք Ջեֆրին «Արգելված սեր» էրոտիկ թրիլերում
03.35 Համերգ Ապոլլո-Հոլում
03.45 Շոն Քոնըրին «Բլուր» ֆիլմում
05.50 Երգում է Ջեյմս Թեյլորը
06.45 Անդրեյ Կոնչալովսկու «Ոդիսական» ֆիլմը (1-ին սերիա)

ԵՐԵՎԱՆ

7.00 ТВЦ Մոսկվա «Տրամադրություն»
9.30 «Առավոտ»
11.00 Վավֆիլմ
12.00 Հ/թ «Ակցենտ»
12.30 ТВЦ Մոսկվա. «Տարեթիվ»
13.25 ТВЦ Մոսկվա. Ս-լ «Պետերբուրգյան գաղտնիքներ»
14.30 «Մաժոր երեկո»
15.15 ТВЦ Մոսկվա. Ս-լ «Տեսուչ Կեստերը»
16.20 Վավֆիլմ
17.00 Մուլտֆիլմ
17.25 2 PR
18.30 Ակցենտ ժամ
19.30 «Բուրգ»
20.00 ТВЦ Մոսկվա. Ս-լ «Առանց սիրո իրավունքի»
21.00 «Թող անուշ լինի»
21.30 Գեղֆիլմ
01.00 ТВЦ Մոսկվա. «Իրադարձություններ»
Ավարտին՝ գիշերային կինոսրահ

###

08.00, 12.00, 15.00, 18.00, 20.00, 22.00 Հորիզոն
08.40, 15.15 Մ-ս «Իմս Մեն»
09.00, 15.35 Մանկական ս-լ «Մարսուս»
09.20, 16.00 Մ-ս «Արքայադուստր Սիսին»
09.40, 16.20 Մանկական ս-լ «Խորհրդավոր ասպետները»
10.00, 16.40 Մ-ս «Չարաճճի շնիկը»
10.20, 21.45 «Նոստալջի»
10.30, 18.15 Ս-լ «Լողափ»
11.15, 19.10 Ս-լ «Սատանայի ծուտը»
12.15 «1/52»
12.35, 20.15 «Օլյային հյուր»
12.50 Վ/Ֆ «Ոչ այս աշխարհից»
13.35 Համերգ
14.05 Ս-լ «Կամենսկայա»
17.05, 22.40 «Պատահական վկա»
17.35 Ս-լ «Դարման եւ Գրեգը»
20.30 «Հեռանկար»
21.25 Մ-ս «Ֆուտուրամա»
23.10 Գեղֆիլմ (DVD)
01.05 Գ/Ֆ «Ավտոմրցարշավորդները»

ԱՐՄԵՆԱԿՈԲ

11.00 Համերգային ծրագիր
12.00 Մուլտաշխարհ
16.00 Համերգային ծրագիր
17.05 Մ/Ֆ «Արքայադուստր գորտը», «Մոխրագույն վզիկը»
18.15 Վ/Ֆ «Ռուսաստանը 20-րդ դարասկզբին»
18.40 Վ/Ֆ «Համընդհանուր բնապահպանություն»
19.20 Համերգ. «Գրանդ պիանո»
20.00 Լ. Անանիկյանի ծրագիրը
20.30 «Իմս ռակուրս»
21.00 Գ/Ֆ «Ֆանտոմասն ընդդեմ Սկոտլանդ Յարդի»
22.40 Գ/Ֆ «Մարդը, որը լաց է լինում»
00.20 Գ/Ֆ «Մահակիր հուշեր»

ԱՎԵՏԻՍ

09.05, 20.30, 22.30 Բարի լույս
09.30, 18.40, 19.30 Մուլտֆիլմ
09.50, 19.50 Արցախյան դրվագներ
10.00 Երաժշտական դադար
10.15, 20.45 Ո՞վ է քեզ կանչում
10.30 Մեր համերգասրահում
11.00 700 ակումբ
11.30 Կայծակնային քարեր
12.25, 15.40 Բարի ճանապարհ
12.45 Այն, ինչ պետք է
13.00 Մուլտսերիալ
13.30 Ձեզ համար, այգեգործներ
13.50, 11.10 Սիրո հավասարություն
14.45 Փառատոների դափնեկիրներ
16.00 Մ/ս «Լինում է, չի լինում մի փորսուղ»
16.30 Պարզապես երգ
16.55 QP ալիք
17.30 Գ/Ֆ «Երիտասարդ Ռուսաստան» (4-րդ սերիա)
19.00 Միասին
20.15 Երաժշտական դադար
21.00 Սա այն օրն է
23.30 Մարդը եւ ծովը

ՍԻՆԵՄԱՔՍ

00.00 Թրիլեր «Անհերքելի հանցանշաններ»
1.40 Մարտաֆիլմ «Պիլիգրիմ»
3.10 Թրիլեր «Պրեզիդիո»
4.45 Թրիլեր «Միզերի»
6.25 Կոմեդիա «Համատարած անախորժություններ»
7.55 Կոմեդիա «Իմ թանկագին ամերիկացիներ»
9.30 Արկածային «Մոծակների ափը»
11.20 Վեսթերն «Ոսկե փամփուշտ»
13.15 Մարտաֆիլմ «Ամուր ընկույզ-3»
15.20 Մարտաֆիլմ «Ռոքի-4»
16.45 Մելոդրամ «Կյանքը հիասքանչ է»
18.35 Արկածային «Ավդոյի մեքենան»
19.10 Արկածային «Ջոն ընդդեմ հրաբխի»
20.45 Մելոդրամ «Սիեթլում չքնածները»
22.30 Մարտաֆիլմ «Սպանել հոլանդացուն»

1

7.00 Բարի լույս
9.00, 13.00, 16.00, 19.00 Նորություններ
10.15, 20.05 Ս-լ «Սիրո երկիրը»
11.10 «Կուսքեր». Վ. Կուզկին
11.40 Ո՞վ է ուզում միլիոնատեր դառնալ
12.35 Աներջիկ նոթեր
12.50 Գրքամոլություն
13.15 «Ինչպես է դա եղել». Արժութային «Բերյոզկայի» վերջին օրը. 1988 թ.
13.55 Ռուսական էքստրիմ
14.25 Գ/Ֆ «Ծովային գայլ» (3-րդ սերիա)
15.35 Դիսնեյ-ակումբ «Դասամիջոց»
16.15 Մուլտսերիալ «Բոլոր շները ընկնում են դրախտ»
16.40 Մուլտայբուբեն
17.00 Գ/Ֆ «Վանդակ» (3-րդ սերիա)
18.00 Մեծ լվացք
19.35 Հումորիստական հաղորդում
21.05 Թույլ օղակ
22.00 Ժամանակ
22.35 Գ/Ֆ «Վանդակ» (4-րդ սերիա)
23.40 Մարդը եւ օրենքը
00.30 Գիշերային «Ժամանակ»
01.00 Սոլտ-Լեյք-Սիթի: XIX ձմեռային օլիմպիական խաղեր
01.30 Գիշերային հերթափոխ

РТР

6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 23.30, 00.30 Լուրեր-Մոսկվա
7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15 Սերիալ «Սելեսա, միշտ Սելեսա»
7.45 Ուղղափառ օրացույց
8.15, 9.35 РТР-ի փորձաքննությունը
8.25 Հերթապահ բաժանմունք
8.30, 12.30 Ազդ
8.40 Ընտանեկան նորություններ
9.15 Ազգային եկամուտ
9.20 Բաց մաքսատուն
10.15 Սերիալ «Ցախասարյակը երգող թռչուն է»
11.05 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
12.35 Սերիալ «Սանտա Բարբարա»
13.25 Իմ ընտանիքը
14.30 Թոք-շոու «Ի՞նչ է ուզում կինը»
15.30 Սերիալ «Սիրո թեւեր»
16.25 Սերիալ «Վայրի հրեշտակ»
17.20 Սերիալ «Հասարակ ճշմարտություններ»
18.30 Վավերագրական շարք «Ռուսաստանի մանկական գյուղերը»
19.00 Տղամարդը եւ կինը
20.00 Սերիալ «Համերաշխ ընտանիք»
20.30 Սերիալ «Ցուրիկները»
21.55 Սերիալ «Լեդի Բոսս»
22.55 Ժերար Դըպարդյոն «Բալզակ. կրքոտ կյանք» ֆիլմում
00.00 Լուրեր+ մանրամասներ
00.25 Գ/Ֆ «Շիրի» (Կորեա)
01.50 Կինեսկոպ

НТВ

7.00, 7.30, 8.00, 8.30, 9.00, 9.30, 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00, 01.00 Այսօր
7.10, 8.15, 16.40, 19.40 Քրեական գործ
7.20, 9.15 Ի պահ
7.35, 8.25 Մեր սիրելի կենդանիները
7.40, 8.45, 9.45 Հինգ րոպե Նովոժենովի հետ
7.45, 8.50 Մեծ փողեր
7.50, 8.35, 9.40 Կարդանային լիսեռ
9.55 Ս-լ «Շտապօգնություն»
11.25 Ընչաքաղցություն
12.10 Ես եւ իմ շունը
13.20 Գ/Ֆ «Սավոյայի առեւանգումը»
15.20 «Դոմինոյի» սկզբունքը
17.25 Ս-լ «Այց Մինոտավրոսին»
18.55 Ուշադրություն, հետախուզվում է
20.30 Օրվա հերոսը
20.50 Ս-լ «Շրջմոլիկ աչքը»
21.50 Ս-լ «Մացառուտում երգողները»
23.55 Հույժ գաղտնի
01.25 Գորդոն

ԱՍՏՂԱգուշակ 7 փետրվար

ԽՈՅ

Այն ամենը, ինչ այսօր կանեք կամ կասեք, հիմնված կլինի քաղաքական եւ մշակութային գործիչների բազմաթիվ սերունդների փորձի վրա: Այնպես որ, եթե ինչ-որ մեկը բողոքի, վկայակոչեք սկզբնաղբյուրները:

ՑՈՒԼ

Այսօր ճիշտ կվարվեք, եթե ձեզ համար ընտրեք հասարակ, մտային ջանքեր չպահանջող զբաղմունքներ: Կարող եք, օրինակ, ֆիլմաշար դիտել, բամբասանքով զբաղվել կամ պարզապես թեյ խմել:

ԵՐԿՎՈՐՅԱԿՆԵՐ

Եթե տեղեկատվության պակաս եք զգում, ապա օգտագործեք ենթադրություններին առավել մեծ տեղ տալու ձեր ունակությունը: Այսօր վատ չի լինի, եթե հանդես բերեք որոշակի շրջահայացություն եւ զգուշավորություն:

ԽԵՑԳԵՏԻՆ

Իդեալական օր է արգասավոր գործունեության համար, որը ձեզ բարոյական բավարարություն կպատճառի: Հարազատներին վաղօրոք նախազգուշացրեք, որ այսօր անպայման ուշ եք վերադառնալու:

ԱՌՅՈՒԾ

Այսօր ձեզ համար առանձնապես դժվար կլինի խոստովանել ձեր մեղքը: Այնպես որ, ջանացեք այն չգործել: Իսկ եթե արդեն ուշ է, եւ մեղքը գործված է, փորձեք զղջումը հետաձգել վաղվա օրվան:

ԿՈՒՅՍ

Եթե այսօր ձեզ վիճակվի գործ ունենալ ընտրության խնդրի հետ, ապա կարող եք հանգիստ լինել, քանի որ չեք սխալվելու: Միայն թե որեւէ մեկին թույլ մի տվեք ներգործել ձեր կարծիքի վրա:

ԿՇԵՌՔ

Այսօր վերջապես ձեզ հիանալի հնարավորություն կընձեռվի լայն հանրությանը ներկայացնելու ձեր աշխատանքի արդյունքը: Նկատի ունեցեք, որ եթե տվյալ հնարավորությունից չօգտվեք, ապա արդյունքը դարձյալ ինչ-որ ձեւով կերեւա:

ԿԱՐԻՃ

Այսօր դուք պետք է կոշտ ու կտրուկ դիրք բռնեք: Ճակատագիրն այժմ ձեզ այնքան էլ երես չի տալիս: Ուրեմն հարկ չկա, որ դուք էլ ավելորդ ներողամտություն հանդես բերեք ձեզ շրջապատողների հանդեպ:

ԱՂԵՂՆԱՎՈՐ

Ճիշտ կլինի, եթե այսօր խուսափեք անտեղի ակտիվ գործողություններից: Դրանք միանգամայն ավելորդ են, քանի որ կարող են ձեզ արագորեն հոգնեցնել եւ որեւէ օգուտ չեն տա:

ԱՅԾԵՂՋՅՈՒՐ

Հնարավոր է, որ այսօր հայտնվեք քննության վիճակում: Շրջապատի մարդիկ ձեզանից կսպասեն ավելի մեծ ակտիվության դրսեւորում: Դա չտեսնելով՝ ոմանք հիասթափության զգացում կապրեն:

ՋՐՀՈՍ

Օրը նախատեսված է մեծ քանակությամբ տեղեկատվություն ընդունելու եւ այն «մարսելու» համար: Մի՛ վախեցեք, թե կարող եք խեղդվել լայնածավալ տեղեկատվության կլանումից:

ՁԿՆԵՐ

Նամակների, հեռախոսազանգերի, ֆաքսերի եւ տեղեկատվության այլ աղբյուրների հոսքն այսօր պարզապես կհեղեղի ձեզ: Դուք գլուխ չեք հանի այդ ամենից, եթե չփոփոխեք ձեր գործողությունների կարգացանկը:

ԽՈՀԱՆՈՑ

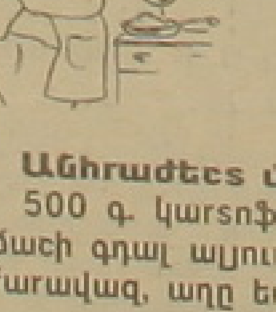

Կարտոֆիլից կարկանդակներ

Անհրաժեշտ մթերքը

500 գ. կարտոֆիլ, 100 գ տավարի միս, 1 ձու, 1 գլուխ սոխ, 1 ճաշի գդալ ալյուր, 1 ճաշի գդալ հալած յուղ, 1 ճաշի գդալ շաքարավազ, աղը եւ պղպեղը՝ ըստ ճաշակի:

Պատրաստման եղանակը

Խաշած տաք կարտոֆիլն անցկացնել մսաղացով, ավելացնել ձու, աղ եւ խառնել: Ստացված կարտոֆիլի զանգվածից ձեւավորել կլոր բլիթներ, դրանց վրա դնել նախապես պատրաստված մսի խճողակը (միսը աղալ, ավելացնել աղ եւ պղպեղ, տապակել յուղով): Պատրաստել կիսակլոր կարկանդակներ, թաթախել ալյուրի մեջ եւ տապակել: Մատուցել տաք վիճակում կարագի հետ:

Նույն ձեւով պատրաստում են կարտոֆիլե կարկանդակներ՝ թարմ կամ թթվեցրած կաղամբով:

Թարմ կաղամբը կտրատել եւ յուղով տապակել, ավելացնել աղ, տապակած սոխ, հում ձու եւ խառնել: Թթվեցրած կաղամբը շոգեխաշել գլուխ սոխի եւ յուղի հետ, որից հետո համեմել շաքարավազով:

սկանվորդ

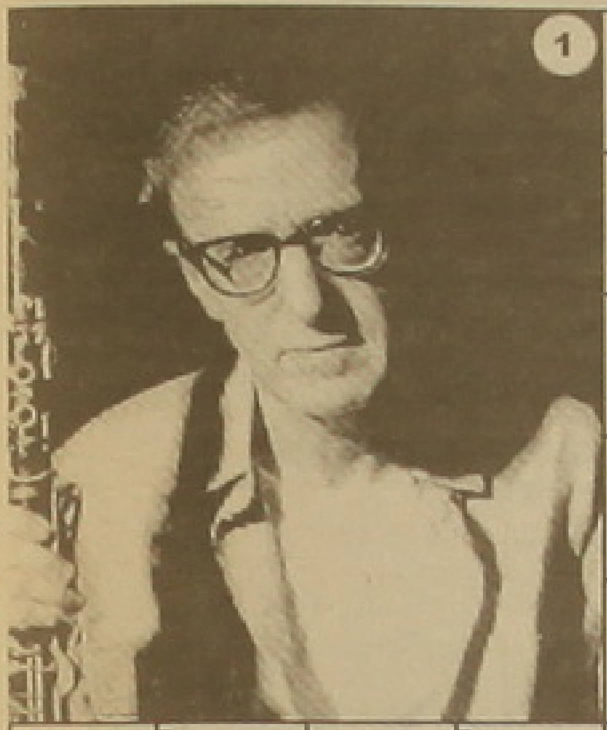

1

2

5

Վտիտ, անառողջ

Հանդից բերված համեմունք

«Շերտ-շերտ» յուղ

Անիրական պատկեր

... պիցցա

Մոլեկուլի բաղկացուցիչ

Փողերի «պահեստապետ»

Լուսամուտի կեսը

Օրվա լուսավոր բաժինը

Ամբողջի ուղիղ 1/2-ը

Հիվանդի մոտ «հաճախելը»

Հյուսած ծաղկե շրջանակ

«Բաց» սեղան

«Նրբահունչ» արեւ

Ցախավելի սրբածը

Բուսական «ուսուցիչ»

Գրելու «գիրք»

«Հարցեր չունեցող» օդաչու

60 վայրկյանի «կայացրածը»

Քեռի Քուչի, ... Փխտ

Հատիկներ մանրացնող սարք

Քարտեզների ժողովածու

Երեխաներին տրվող D-ն

..., վերմակ, բարձ

Մարմնական խեղվածք

Լատիններեն սեռ

Շախմատային ֆեդերացիա

Անցաբուղթ «բաշխող տնակ»

Գանգրափունջ

Հոլիվուդի կարատեիստ Չաքը

Անտառի ծառապակաս տարածք

Ոչ գյուղ է, ոչ քաղաք

Կրակի «հավաքույթ»

«Ընդ եղեգան փող ... ելաներ»

Ջրլող փոխադրանի

Լեռնանցք, որ նաեւ ՀՀ քաղաք է

Քաջալերանք

«Մեքենագրատ»

3

Սոչի, Տուապսե, ...

Ազատամարտիկ Մոնթե Մելքոնյանը

Երկուսը մի մահ

Գերմանացի գրող Թոմաս ...

Վարդան Մամիկոնյան

Բարձի «տեղամասը»

Սար «մագլցող» ավտոմեքենա

Երգչուհի ... Բրեքստոն

Հրոսակի թողած հետքը

3

Միրգ, գինի, Փարաջանով

Սոֆի Դեւոյանի արվեստը

Միրոնովը «3+2»-ում

Հենակով նստարան

Ավտոբուս՝ Հունգարիայից

Նյութական օժանդակություն

2

Փայտը ողորկող գործիք

Րաֆֆին մեզ օրինակ

Փոքր մոծակ

Քուչինին անհրաժեշտ գլխարկ

Եւ օդանավի, եւ քննական

Ագնվազարմ հնդիկ

Եւ 1-ին ջութակ, եւ ծխախոտ

«Երեսագուշակ»

Թղթադրամ

Դրասատամատ կանգնյան

Սածնի «լուծույթ»

Ռազմածովային պահեստ

Անի քաղաքն այսօր

4

Վարսահարդարի «սարքածը»

Վալսին «բնորոշ» շարժում

Շաբաթօրյակ, ծառերի «ցանք»

Ցուցադրափեղկ

Մոդել Լետիցիա ...

Պարարտի հոմանիշը

Հարյուրամյակ

Բոլոր ասեղներից «հսկան»

Մարդը բանական ... է

Բույսի գետնամուխ հատվածը

Ռուսական պաղլամենտ

Այն միավորողը լեզուն է

Բազկից վերեւ

Օազիսի շուրջբոլորը

Սատանայի «մյուս» անունը

Ֆուտբոլի արքան

«Աղջկանուն» համալսարան

«Ռուբիկոն», հադորդավարուհի

Գուրգենի «փայտե նախնին»

Նույնն է, ինչ հովազը

«Ձեռքի դաշնամուր»

Մոխրոտի «դիմափոշին»

Հանգստի օր

Ծնողների շարունակությունը

Նվագելին «ավելի» նվագեցնողը

Սեւ հատապտուղ

Առաջնորդ ուղտ

Հին ու մաշված շորակտոր

Մերօրյա կալվածք

«Խոսքի ... չմնալ»

«Հայֆիլմ», բեմնազարյան

Դերձակ, վարսավիր

Ընդհատված ժամանակամիջոց

Ծանրի հականիշը

4

1

Սատկած կենդանի

Խոզուկ եղբայրների քիվը

Պատի մյուս անունը

Թրասանոսի ... Ալեքսանդրյա

Դանկոյինը լույս էր տալիս

5

Շեշտով «համեմվող» խոսք

Թթվահամ հացաբույս

Ներկա օրը մեկ օր անց

... Մերջուրի

Թատերական երկի մաս

Գնացքների շարան

Մի փոքր, մի ...

Մրցության սկզբնական պահը

ԱՍՈՒԼԻՍՆԵՐ

Փախստականների իրավունքների եւ շահերի պաշտպանության խնդիրները

«Փախստականների միություն» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունը երեկ կլոր սեղան էր հրավիրել լրագրողների միությունում՝ քննարկելու «Քարոզարշավ՝ ի նպաստ փախստականների բնակարանային շահերի պաշտպանության» ծրագրի նպատակներն ու խնդիրները: Ծրագիրն իրագործվում է Հայաստանի համաշխարհային ուսուցում հասարակական կազմակերպությունների հզորացման ծրագրի (ՀԿՀԾ) ֆինանսական աջակցության դրամաշնորհի միջոցներով: Ծրագրի նպատակն է արդյունավետ քարոզարշավ ծավալելու միջոցով նպաստել ՀՀ բնակարանային օրենսդրության, բարեփոխման գործընթացների արագացմանը՝ ի նպաստ փախստականների բնակարանային ապահովվածության, բնակարանային սեփականության իրավունքների իրականացման եւ օրինական շահերի պաշտպանության: 1994 թ. առ այսօր ՄԱԿ-ի ՓԳՀ-ի, այլ դոնոր կազմակերպությունների, ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով փախստականների համար կառուցվել է ավելի քան 3000 բնակարան: ՀՀ գործող օրենսդրության համաձայն, պայմանագրի գործունեության հնգամյա ժամկետը լրանալուց հետո բնակարանների սեփականության իրավունքը պետք է անցներ փախստականներին: Անցած տարիների ընթացքում փոխվել է ՀՀ օրենսդրական դաշտը, եւ կնքված պայմանագրերը փաստացի զրկվել են իրավական հիմքերից, իսկ նման կարգով բնակարան ստացած փախստականները՝ սեփականացնելու իրավունքից:

Ստեղծված իրավիճակի պատճառով փախստականների միջավայրում ոչ միայն չի թուլանում, այլեւ ավելի է ուժեղանում սոցիալական, հասարակական-քաղաքական լարվածությունը: Խիստ դանդաղ են իրականացվում նրանց ինտեգրացումը եւ հպատակագրումը: Կազմակերպությունը գտնում է, որ ստեղծված իրավիճակը պետք է կարգավորվի օրենսդրական ճանապարհով: Ներկա ծրագրի նպատակն է նպաստել փախստականների առջեւ ծառացած բնակարանային պրոբլեմի լուծմանը, նրանց ինտեգրացման եւ հպատակագրման արագացմանը եւ այդ ոլորտների նկատմամբ բարենպաստ քաղաքականության ձեւավորմանը:

Ռ. Պ.

Երիտասարդները սկսում են խոսել

Հետաքրքիր է՝ ինչո՞ւ

Հայաստանի երիտասարդության ազգային խորհուրդը, երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունները փետրվարի 4-ին տարածել էին մի հայտարարություն, որով կարեւորում էին Քաղաքացիական ծառայության խորհրդի ձեւավորումն ու աշխատանքների սկիզբը: Շեշտադրելով, որ խորհրդի նախագահ նշանակված Մանվել Բաղդասարյանը «բարոյական արժանիքներով օժտված, աշխատանքային եւ քաղաքական գործունեության մեջ չվարկաբեկված, Հայաստանի ամենամեծ երիտասարդական հասարակական միության ղեկավարն» է, ՀԵԱԽ-ը, ըստ իր համոզման, պաշտպանում է բարոյական նորմերի եւ պետականաշինության խարխլված արժեքները:

Հետամուտ լինելով մեր երկրում «բարոյահոգեբանական մթնոլորտի բարելավման, կառուցողական պետականամետության (ոչ թե իշխանամետության) եւ երկրի զարգացման գործընթացներին», ՀԵԱԽ-ն այս հայտարարությամբ պատասխանում էր «ինչ-ինչ քաղաքական ուժերի հերյուրանքներին...»:

Երեկ հրավիրած ասուլիսում, չանդրադառնալով իր հայտարարությանը, Հայաստանի երիտասարդության ազգային խորհրդի նախագահության անդամները ներկայացրին կազմակերպությունը, դրա գործունեության առանձին ոլորտները:

Ներկայացվեցին նաեւ մի շարք ծրագրեր, որոնցից կարեւորը, թերեւս, «Մարզային երիտասարդություն XXI դար» ծրագիրն է, որի շրջանակներում ուսումնասիրվում են մարզային երիտասարդության խնդիրները, մշակվում են տեղական բնույթի ծրագրեր:

Ավելացնեմ նաեւ, որ որպես լավագույն երիտասարդական կազմակերպություն «Հայկյան 2001» մրցանակի արժանացած ՀԵԱԽ-ը 2000 թ.-ից Եվրոպայի երիտասարդական ֆորումի թեկնածու անդամ է, իսկ ներկայումս աշխատանքներ են տարվում լիիրավ անդամ դառնալու համար:

Այս ամենը, իհարկե, լավ է, սակայն միջազգային, տարածաշրջանային հանդիպումներին մասնակցելը դեռեւս առիթ չէ «այլոց» վիրավորական որակումներ տալու համար:

Ա. Հ.

ԿՈՐԵԼ Է

Հայկական ֆոլկլոր բարեգործական հիմնադրամի կլոր կնիքը: Համարել անվավեր:

Արժեթղթերի գնման/վաճառքի համար դիմել Հայաստանի Ֆոնդային Բորսայի անդամ բրոքերային ընկերություններին

Ակրոբրոք ՍՊԸ
ք. Երեւան, Կոմիտաս 22/50
հեռ.՝ 222725, 278469

Ալիխանյան Բրոքեր ՍՊԸ
ք. Վանաձոր, Գ.Լուսավորչի 45ա
հեռ.՝ (051) 40297

Ալի Ինվեստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ռոստոմյան 21, բն. 41
հեռ.՝ 454112, (09) 429412

Այս Էյզրումջի ՍՊԸ
ք. Վանաձոր, Տիգրան Մեծի 71/27
հեռ.՝ (051) 22422

Արաֆ Բրոկ Դիլ Տրաստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Հալաբյան 47, բն. 31
հեռ.՝ 348837

Ասպետ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ե. Քոչար 21/1, բն.37
հեռ.՝ 571218

Արդշինբրոք ՍՊԸ
ք. Երեւան, Թումանյան 28/20
հեռ.՝ 542674

Արժեթղթերի Կենտրոն ՍՊԸ
ք. Երեւան, Հանրապետության 5բ
հեռ.՝ 525801, 581578

Արմենբրոկ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Կորյունի 19/1
հեռ.՝ 528986

Երեւան-Բրոքեր ՍՊԸ
ք. Երեւան, Թումանյան 32, բն. 16
հեռ.՝ 521389, (09)400699

Գոլդ-Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան,Գ.Լուսավորչի 15/1
հեռ.՝ 525822

Էդլեն-Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան,Նալբանդյան 50, բն. 26
հեռ.՝ 528232, 540914

Էյ-Բի Սեքյուրիթիզ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Մաշտոցի 40ա/1
հեռ.՝ 532829, 532815

Կապիտալ Ինվեստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ագաթանգեղոսի 7
հեռ.՝ 569680, 526417

Կապիտալ-Մենեջմենթ ԲԲԸ
ք. Երեւան, Ամիրյան 2/8
հեռ.՝ 560138

Մ.Գ.Ա. ՍՊԸ
ք.Գյումրի, Աբովյան 242-Т
հեռ.՝ (041) 22184, (051) 23109

Նորդ-Վեստ-Ինվեստ ՍՊԸ
ք. Գյումրի, Աբովյան 247
հեռ.՝ (041) 30868

Պրիվատ Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան,Նալբանդյան 50/26
հեռ.՝ 521812, 521051, 528778

Ռենեսա ՓԲԸ
ք. Երեւան, Վարդանանց 13
հեռ.՝ 54-45-27

Վինեկո ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ամիրյան 24, բն. 5
հեռ.՝ 531805

Տոնտոն ՍՊԸ
ք. Երեւան, Դեղատան 2
հեռ.՝ 545477, 545407

Օրիգինալ-Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան,Վարդանանց 5ա
հեռ.՝ (09) 420449

ACBA բանկը

Տրամադրում է արտոնյալ վարկեր փոքր ու միջին բիզնեսով զբաղվող կազմակերպություններին և անհատ ձեռներեցներին:
Վարկերը տրամադրվում են ՀՀ դրամով, գործում է գրավների ճկուն համակարգ:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմեք ACBA բանկ

ք.Երևան, Բայրոնի 1
(Պետական Կոնսերվատորիայի հարևանությամբ)
Հեռ. 52 51 42, 56 58 58, 56 85 85

ACBA BANK
ՀԱՅԳՅՈՒՂՓՈԽԲԱՆԿ
Միասին դեպի բարեկեցություն

Armex
Հայաստանի Ֆոնդային Բորսա
Armenian Stock Exchange

2002 թ. փետրվարի 7-ի առեւտրային նստաշրջան

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԳՆԱՆՇՈՒՄ

Թողարկող Issuer	Հապ. ABBR	Ցուցակ Listed	Գնում* Bid			Վաճառք* Ask			Կատարված գործարքներ Transactions				
			լավագույն գին Best price	միջ. կշռ. գին Avg. price	քանակ Total qnt.	լավագույն գին Best price	միջ. կշռ. գին Avg. price	քանակ Total qnt.	նվզ. գին Day low	առավ. գին Day high	միջ. կշռ. գին Avg. price	փոփ.% Avg%	ծավալ (հազ. դրամ) Volume
[illegible]	ACHT	B											
ԱՐԱԳԱԾ [illegible] ԱՄ	AGBM	B											
ԱԳՐՈՄԵՔ. ԱՄ (ՎԱՐԴԵՆԻՍ)	AGVM	B											
ԱԼՄԱՍ	ALMS	B											
ԱՅՐՈՒՄԻ ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ ԳՆ	APAH	B											
ԱՊԱԿԵՄԵԿՈՒՍԻՉ	APAK	B											
[illegible]	ARAV	B											
ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՐՆԵՐԻ ԸՆԿ	ARBC	B											
ԱՐԴՎԻՆ ԷԼ.ՄԵԽ.ԳՆ (ՎԱՆԱՁՈՐ)	ARDV	B											
ԱՐԳՈՍ	ARGS	B											
ԿՈՆՅԱԿԻ ԱՐԱՔՍ ՖՄ	ARKF	B											
[illegible]	ARKP	B											
[illegible]	ARMJ	B											
ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ	ARSL	B											
ԱՐՏԵՔՍ	ARTX	B											
ԱՐՓԱ ՍԵՎԱՆ	ASEV	B											
ԱՐԴՇԻՆԲԱՆԿ	ASHB	B											
ԱՐԴՇԻՆԲԱՆԿ	ASHBP1	B											
[illegible]	ASNR	B											
[illegible]	ASTM	B											
[illegible]	ATBE	B											
ԱՐԱՐԱՏՇԻՆ	ATSH	B											
[illegible] ԳՆ	AVAG	B											
[illegible]	AVHM	B											
[illegible]	AVTB	B											
[illegible] ԳՆ	AVTM	B											
ԻՋԵՎԱՆԻ ԲԵՆՏՈՆԻՏ Կ/Տ	BENT	B							350.0	350.0	350.0		58.5
[illegible]	BHSP	B											
ՉԱՐԵՆՑ. ԳՈՐԾԻՔԱՇԻՆ. ԳՆ	CHGG	B											
ԿԱՊԻՏԱԼ ՄԵՆԵՋՄԵՆԹ	CPMT	B											
ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԱՐՏ. ՏՐ. ՄՆ	DAJK	B											
ԴԱՍՏԱԿԵՐՏԻ [illegible] ԳՆ	DBJG	B											
ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԱՌՈՂՋ. ՀՄ	DJAH	B											
ՁՈՒԼԱԿԵՆՏՐՈՆ	DZKT	B											
ԷԼԵԿՏՐԱՉԱՓՍԱՐՔ	ECHS	B											
ԷՋՄԻԱԾԻՆԻ ԱՊԱԿԵՂԵՆԻ ԳՆ	ECSG	B											
ԵՐ. ԷԼԵԿՏՐԱՇԱՐԺԻՉՆԵՐԻ ԳՆ	EELJ	B											
ԵՐՖՐԵԶ	EFRZ	B											
ԵՐ. [illegible] ԳՆ	EHHG	B											
ԵՐ. ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՆ	EJWG	B											
ԵՐ. N1 [illegible] ՖՄ	EKIF	B											
ԵՐԿԱԹԲԵՏՈՆ-7	EKB7	B											
ԵՐ. [illegible] ՖՄ	EKGF	B											
ԵՐ. ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ՔԻՄԻԱՅԻ ԳՆ	EKQG	B				900.0	900.0	33	400.0	400.0	400.0		47.2
ԷԼԵԿՏՐԱԱՊԱՐԱՏ	ELAP	B											
ԷԼԵԿՏՐՈՆ	ELEK	B											
ԷԼԵԿՏՐԱՄՈՆՏԱԺ	ELMJ	B											
ԷԼԵԿՏՐԱՍԱՐՔ	ELSQ	B											
ԵՐ. ԼՈՒՍԱՏԵԽՆԻԿԱ	ELUS	B											
[illegible] ՖՄ	EMKFC0	B	500.0	500.0	100								
ԷԼԵԿՏՐԱՄԵՔԵՆԱ	EMQR	B											
[illegible]	EMTA	B											
ԷՋՄԻԱԾԻՆԻ ՊԼԱՍՏՄԱՍ. ԳՆ	EPLG	B											
ԵՐԱԶ	ERAZ	B											
ԵՐ. ԺԱՄԱՑՈՒՅՑԻ ԳՆ	ERJG	B				1,600.0	1,600.0	400					
ԵՐԿԱԹԲԵՏՈՆ	ERKB	B											
ԵՐ. ՇԱՄՊԱՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐԻ ԳՆ	ESHG	B											
[illegible] ԳՆ (ԵՐԵՎԱՆ)	ETCG	B											
ԵՐ. [illegible] ԳՆ	ETXS	B											
[illegible] (ԵՐԵՎԱՆ)	EVAF	B											
ԵՐ. ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՆ - 1	EVG1	B											
ԳԱՎԱՌԻ ՀԱՑ	GAMC	B											
[illegible]	GANV	B											
ԳԱՌՆԻ	GARN	B											
ԳԵՂԱՄ	GEGN	B											
ԳՈՐԻՍԻ [illegible]	GGAM	B											
ԳԵՂԱՄԱ	GGMA	B											
[illegible]	GKND	B											
ԳՅՈՒՄՐԻԻ ՄՍԻ ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ Կ/Տ	GMPG	B											
ՀԱՅԱԳՐՈԲԱՆԿ	HAGB	B											
[illegible]	HASH	B	100.0	100.0	3,180								
[illegible]	HATC	B											
ՀԱՅԾԽԱԽՈՏ	HATS	B	1,400.0	1,400.0	30								
[illegible]	HEHG	B											
ՀԱՅԷԼԵԿՏՐԱՄԵՔԵՆԱ	HELM	B											
[illegible]	HKBL	B	2,000.0	2,000.0	26								
ՀԱՅՔԻՄՄԵՔԵՆԱ	HQMQ	B											
ՀԱՅՇԻՆԱՆՅՈՒԹ	HSHN	B											
[illegible] ԳՆ	HSNG	B											
ՋԵՐՄՈՒԿ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԻ ԳՆ	JHJG	B											
[illegible]	KASH	B											
[illegible]	KMET	B											
ԿԱՄՈՒՐՋՇԻՆ	KMSH	B											
[illegible]	KNET	B											
[illegible]	KNKA	B											
ՌԵԼԵ ԳՆ (ԿԱՊԱՆ)	KREL	B											
[illegible]	KSHM	B											
ԼԱՔԵՐԻ ՈՒ ՆԵՐԿԵՐԻ ԳՆ	LAQN	B											
[illegible] ԳՆ	MQER	B											
ՄԱՐՏՈՒՆԻՇԻՆ	MRSH	B											
[illegible]	MSKV	B											
ՄԱՍԻՍ ՏԱԲԱԿ	MSTB	B											
ՄԵՏՇԻՆ	MTSH	B											
ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆԻ ՏՐԻԿՈՏԱԺԻ ՖՄ	NBTF	B											
ՆԵՅՐՈՆ	NERN	B											
ՊԼԱՍՏԻԿ	PLAS	B											
ՊԵՏ. ՄԱՆԿ. ԳԻՆԵԿ. ԿԵՆՏՐՈՆ	PMGK	B											
ՓՈՔՐԻԿ ՆԱԻՐԻ	PQRN	B											
ՌԱՍՏՐ ԳՆ	RSTR	B											
ՌԵԶՈՆԱՏՈՐ	RZTR	B											
[illegible]	SELN	B											
[illegible]	SHMN	B											
ԵՐ. [illegible] Կ/Տ	SHTK	B											
[illegible] ԳՆ	SKSG	B											
[illegible]	SSKN	B											
[illegible]	STAN	B											
[illegible]	TASP	B											
ՏԱՎՐՈՍ	TAVR	B											
[illegible]	UKSH	B											
[illegible] ԲԱՆԿ	UNBK	B											
ՎԱՆԱՁՈՐԻ ԿՈՆՅԱԿԻ ՖՄ	VAKF	B											
[illegible] ԳՆ	VELG	B											
[illegible] ԳՆ	VEVG	B											
[illegible]	VSHK	B											
ՎԻՏԱՄԻՆՆԵՐԻ ԳՆ	VTMG	B											
[illegible]	YKHQ	B											
ԵՐ. ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ ԳՆ	YPHG	B											
ԵՐ. ՌԵԼԵԻ ԳՆ	YRLE	B											
[illegible]	ZNGP	B											

* [illegible]
** 4 նիշից կազմված հապավումը [illegible] Բոլոր գները ՀՀ դրամով:
Այլ տեղեկությունները հրապարակվում են ինտերնետային էջում www.armex.am [illegible] երբ 4 նիշից բացի նշված է C0, ապա դա ՍՊԸ-ի բաժնեմաս է:

©Armex

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բաղրամյան 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության 6. 02. 2002 Գինը՝ 100 դրամ